

চাৰম শ্ৰদ্ধাৰ বীণাৱাদন অনুষ্ঠানত দেৱান

জ্যোতিষ্মতা
২৭/৪/৮২

* দুৱাৰ মুকলি

আৰু

কুঁৱলী

[দুখনি সম্পূৰ্ণ নাৰী চৰিত্ৰৰ একাঙ্কিকা]

* ১৯৭৭ চনত ডেৰগাঁৱৰ “কপকম” আয়োজিত সদৌ অসম
একাঙ্ক নাটকৰ পাণ্ডুলিপি প্ৰতিযোগিতাত বিশেষ পুৰস্কাৰ প্ৰাপ্ত।

ছূৰাৰ যুকলি : নাৰী চৰিত্ৰৰ এখন সংস্কাৰমূলক একাঙ্কিকা।

১ম প্ৰকাশ : অক্টোবৰ '৮০

কাহিনী : দীপিকা পূজাৰী
সবাইবন্ধা, যোৰহাট

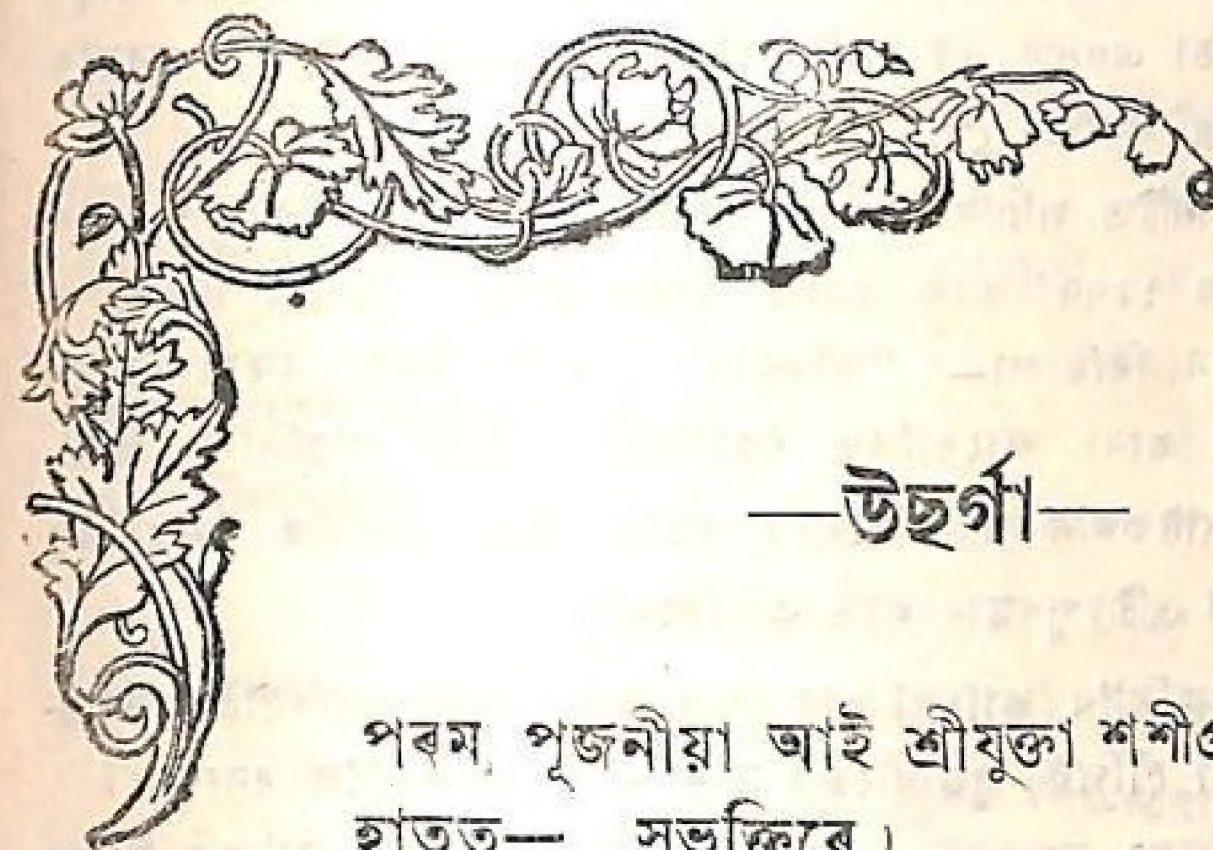
নাট্যৰূপ : জ্যোতিষ ফুকন
চাংচোৱা চাহবাগিছা

প্ৰকাশক : শিৱপ্ৰসাদ বৰুৱা

বেটুপাৰ্টৰ শিল্পী : শ্ৰীপৰেশ শইকীয়া

ছপা : পূৰ্বজী প্ৰিণ্টাৰ্ছ, যোৰহাট

মূল্য : ৪'০০ টকা

—উছৰ্গা—

পৰম পূজনীয়া আই শ্ৰীযুক্তা শশীপ্ৰভা ফুকনৰ
হাতত— সন্মতিৰে।

—নাট্যকাৰ

চিনাকি

মই যেতিয়া নৱমমান শ্ৰেণীত পঢ়ি আছিলো, সেই সময়তে মই মোৰ জীৱনৰ প্ৰথম একাঙ্কিকা নাটকখন লিখিছিলো। নাটকৰ নাম আছিল ‘পৰিণাম’। সেই সময়ত মোৰ হাটত সদৌ অসম ভিত্তিত হোৱা একাঙ্কিকা নাটকৰ পাণ্ডুলিপি প্ৰতিযোগিতা এখনত এই ‘পৰিণাম’ নাটকৰ বাবে মই এটি পুৰস্কাৰ পাইছিলো। সেয়ে আছিল মোৰ নাটক লিখাৰ অনুপ্ৰেৰণা।

এই সংকলনটিত সন্নিবিষ্ট কৰা একাঙ্কিকা “দুৱাৰ মুকলি” আৰু “কুঁৱলী” যথাক্ৰমে ১৯৭৭ আৰু ১৯৮১ চনত লিখা। “দুৱাৰ মুকলি”ৰ প্ৰথম অৱস্থাত নাম দিছিলো— “অধিকাৰ”। ১৯৭৭ চনত বৰুৱা বামুণ গাৰৰ “ৰূপকম”ৰ দ্বাৰা আয়োজিত একাঙ্কিকা নাটকৰ পাণ্ডুলিপি প্ৰতিযোগিতালৈ এই নাটকখনি পঠাইছিলো। সদৌ অসম ভিত্তিত হোৱা এই প্ৰতিযোগিতাত মই এটি পুৰস্কাৰ লাভ কৰিছিলো।

“দুৱাৰ মুকলি”ৰ কাহিনী ভাগ যুগুত কৰি দিছিল যোৰহাটৰ উদায়মানী গল্প লিখিকা দীপিকা পূজাৰীয়ে। তাৰ বাবে দীপিকালৈ ধন্যবাদ।

এই একাঙ্কিকা সংকলনটিৰ জন্মৰ আঁৰত যি সকল ব্যক্তিৰ উৎসাহ উদ্গনি, দিহা পৰামৰ্শই মোক উৎসাহিত কৰিছিল— তেখেতসকললৈ মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো। লগতে “পৰিণাম”ৰ পৰা “কুঁৱলী” লৈকে এই সুদীৰ্ঘ কালছোৱাত যি সকল ব্যক্তিৰ উপদেশ, সহায় সন্মানভূতি বিভিন্ন সময়ত লাভ কৰিছিলো— তেখেতসকলক এই সুযোগতে শ্ৰদ্ধাৰে স্মৰিলো।

সদৌ শেষত কওঁ : ‘দুৱাৰ মুকলি’ আৰু ‘কুঁৱলীয়ে’ দুৱাৰ মুকলি কৰি ওলাই নাহিলহেঁতেন, যদিহে পূৰ্বজী প্ৰকাশনৰ স্বত্বাধিকাৰ শ্ৰীযুত শিৱপ্ৰসাদ বৰুৱাদেৱে সংকলনটি প্ৰকাশ কৰিবলৈ গাত নললেহেঁতেন। তেখেতলৈ মোৰ অভ্যন্তৰীণ ধন্যবাদ।

“দুৱাৰ মুকলি” আৰু “কুঁৱলীক” সহদয় পাঠক পাঠিকাই মৰমেৰে জাদবি ল’ব এই মানসেৰে —

সৰুচৰাই পৰ্বতীয়া গাওঁ,
যোৰহাট— ৭৮৫০০৬
১ অক্টোবৰ, ১৯৮১ চন।

ইতি,
জ্যোতিষ ফুকন।

চৰিত্ৰাৱলী

(১) শান্তিপ্ৰিয়া দেবী	:	এগৰাকী সমাজ সেৱিকা
(৪৫)
(২) কল্পনা হাজৰিকা	:	এগৰাকী ভদ্ৰ মহিলা
(৪০)
(৩) শান্তনা দুৱৰা	:	ঐ
(৪) দীপশিখা	:	শান্তিপ্ৰিয়াৰ কন্যা
(২১)
(৫) মমতা	:	এগৰাকী বিধবা,
স্কুলৰ শিক্ষয়িত্ৰী
(২৩)
(৬) বাসন্তী বৰুৱা	:	মমতাৰ পেহীয়েক
(৪০)

২২২২২২২২

॥ প্রথম অভিনয় নিশা ॥

পৰ্বতীয়া শঙ্কৰদেৱ পাঠাগাৰৰ ৰূপালীজয়ন্তী উপলক্ষে ১৯৭৯ চনৰ ১৮ ফেব্ৰুৱাৰীৰ নিশা হোৱা বিচিত্ৰানুস্থানত প্ৰথমবাৰৰ বাবে মঞ্চস্থ কৰা হয়। প্ৰথম অৱস্থাত এই নাটকৰ নাম দিয়া হৈছিল : “অধিকাৰ”। চৰিত্ৰ সংখ্যা : বৰ্তমানৰ ছয়টিৰ ঠাইত সাতটি আছিল।

প্ৰথম নিশাৰ বিভিন্ন চৰিত্ৰৰ ৰূপায়ণত আছিল :—

শান্তিপ্ৰিয়া দেৱী	:	বিজু বৰা
কল্পনা হাজৰিকা	:	বজ্জু বৰঠাকুৰ
শান্তনা ছব্বা	:	অৰুণা শইকীয়া
বাসন্তী বৰুৱা	:	শশী দত্ত
দীপশিখা	:	অনিতা পূজাৰী
মমতা	:	ভবানী বৰা
বৰুৱানী	:	মামনি বৰা

পৰিচালনা : জ্যোতিষ ফুকন।

॥ দ্বিতীয় অভিনয় নিশা ॥

উত্তৰ পশ্চিম ঘোৰহাট আঞ্চলিক মইনা পাৰিজাতৰ ধাপকটা অধিবেশনৰ উপলক্ষে ১৯৭৯ চনৰ ৮ এপ্ৰিল তাৰিখে হোৱা সাংস্কৃতিক সন্ধিয়াত দ্বিতীয়বাৰৰ বাবে মঞ্চস্থ কৰা হয়।

বিভিন্ন চৰিত্ৰৰ ৰূপায়ণত আছিল :—

শান্তিপ্ৰিয়া দেৱী	:	অঞ্জনা গোস্বামী
দীপশিখা	:	অৰুণা ,,
মমতা	:	নীলম্বাৰী ,,
বাসন্তী বৰুৱা	:	বিণু ,,
কল্পনা হাজৰিকা	:	কমলা আচাৰ্য্য
শান্তনা ছব্বা	:	ৰুণু দেৱী

সম্বন্ধ : সুবৰ্ণ ডট্টাচাৰ্য্য

পৰিচালনা : জ্যোতিষ ফুকন

দুৱাৰ মুকলি

[শান্তিপ্রিয়া দেৱীৰ ঘৰৰ বৈঠক খানা। কোঠাটোত যাৱতীয় সামগ্ৰী। বেৰত মৃত স্বামীৰ, এখন এনলাৰ্জ'দ ফ'টো। দুখনমান মনোৰম প্ৰাকৃতিক দৃশ্যৰ ফ'টো। এখন আটক ধুনীয়া কেলেণ্ডাৰ। পট উঠাৰ লগে লগে দেখা যায় — দীপশিখা এখন চকিত বহি আছে। হাতত এখন কিতাপ। মঞ্চত ক্ষীণ পোহৰ। লাইট দীপশিখাৰ মুখত পৰাত দেখা গ'ল — তাইৰ মুখ বিষন্ন। কিবা এটা চিন্তাত বিভোৰ অলপ সময়ৰ পিচতে বাহিৰত কলিং বেল বজাৰ শব্দ হয়। দীপশিখাই যেন অলপ অস্বস্তি অনুভৱ কৰিলে — এনে ভাবত উঠি গৈ দৰজা খুলি দিলে। হাঁহি হাঁহি সোমাই আহিল চহৰৰে "লখিমী" সংঘৰ ছগৰাকী সদস্যা — কল্পনা হাজৰিকা আৰু শান্তনা দুৱাৰ। দুয়ো গৰাকী বিবাহিতা তিৰোতা।]

দীপশিখাঃ—অ', আপোনালোক। আহক— বহক। (দুয়োগৰাকী বহে)

কল্পনাঃ— দীপশিখা, তোমাৰ মাৰা আছেনে?

দীপঃ— হয় আছে।

শান্তনাঃ— তেখেতক আমি অলপমান লগ পাব লাগিছিল।

দীপঃ— আপোনালোক বহক। মই মাক মাতি দিছো।

(দীপশিখা ভিতৰলৈ যায়)

কল্পনাঃ— এই ছোৱালীজনী সাংঘাটিক গহীন পাই। অথচ এইটো বয়সত —

শান্তনাঃ— লিখা-মেলা কৰা ছোৱালী তো — গহীন হবই।

(শান্তিপ্রিয়া দেৱী সোমাই আহে। শান্তনা আৰু কল্পনাই থিয় হৈ নমস্কাৰ দিয়ে)

শান্তিঃ (প্ৰতি নমস্কাৰ জনাই) বহক — বহক।

কল্পনাঃ— আপুনি ব্যস্ত আছিলনেকি বাইদেউ?

শান্তিঃ— নাই মানে — অলপ ঘৰুৱা কামত ব্যস্ত আছিলো অৱশ্যে। চাৰভেট ছুটা আজি নাই। আচলতে মই নিজকে ব্যস্ত ৰাখি ভাল পাওঁ।

কল্পনাঃ— ব্যস্ততাইতো জীৱন।

শান্তিঃ— সেই বাবেইতো ব্যস্ত থাকি মোৰ বৰ ভাল লাগে। এই কেইদিন যে বিবাহমহন ভাবে ব্যস্ত হৈ পৰিছিলো। ৫ তাৰিখে

গুৱাহাটী, তাৰ পৰা শ্বিলং । ৮ তাৰিখে ঘৰ পায়েই পিচদিনা
ডিব্ৰুগড় । ডিব্ৰুগড়ৰ পৰা তিনিচুকীয়া — তিনিচুকীয়াৰ পৰা
কালি আহি এইখিনি পাইছোহি ।

কল্পনা :— আপুনি ইমান ঘূৰিব পাৰে !

শান্তনা :— বাইদেউ, আপোনাৰ বোধকৰো এই কেইদিনত কোনো
প্ৰগ্ৰেম নাই ।

শান্তি :— দুদিনমান আছে । পিচে অহা সপ্তাহত আকৌ গুৱাহাটী
যাব লাগেনেকি ঠিক নাই । মানে Chief Minister ক
লগ কৰিব লাগে ।

শান্তনা :— Chief Minister ক ?

শান্তি :— এৰা, গুৱাহাটীত হব লগা সদৌ অসম মহিলা অভিবৰ্ত্তনখন
উদ্বোধন কৰিবলৈ তেখেতকে নিমন্ত্ৰণ দিয়াৰ কথা ভাবিছো ।

কল্পনা :— আপুনি এইবাৰ প্ৰাদেশিক মহিলা সমিতিতো সোমালেনেকি
বাইদেউ ?

শান্তি :— কিয়— আপোনালোকে গম নাপায় ? All Assam ৰ
Executive Committee ৰ Member হোৱাৰ উপৰিও
সংগঠনৰ দায়িত্বও মোৰে ওপৰত ।

কল্পনা :— সচাকৈয়ে বাইদেউ — আপুনি কামৰ মানুহ দেই ।

শান্তনা :— বাইদেউ, আমি পিচে মনে মনে কথা এটা ভাবি আছো জানে ?

শান্তি :— কি কথা ?

শান্তনা :— এইবাৰ আপোনাক ভোটত তুলিম বুলি ভাবিছো ।

শান্তি :— নাই নাই বুজিছেনে— ইলেকশ্যন — টিলেকশ্যন মই
নেখেলো । এনেকৈয়ে ভাল । অৱশ্যে সিদিনা মিনিষ্টাৰ
এজনেও মোক কথাটো কৈছিল । বহুতৰ সমৰ্থনো পাইছো ।
তথাপি এই বিলাকত নামিবলৈ—

কল্পনা :— নহয় বাইদেউ, আপুনি কোনো চিন্তাই নকৰিব । জয়
আপোনাৰ হবই ।

শান্তি :— নাই মানে জয় পৰাজয়ৰ কথা মই চিন্তা কৰা নাই ।

শান্তনা :— তেন্তে টকা পইছাৰ কথা চিন্তা কৰিছে ?

শান্তি :— নাই — টকা পইছাৰ কথাও চিন্তা কৰা নাই । কিন্তু কথা

হৈছে— এইবোৰ দায়িত্ব লৈ বাইজৰ কাম কৰিব পাৰিম
জানো ?

কল্পনা :— আপুনিতো সদায় বাইজৰ কাম কৰিয়েই আছে ।

শান্তি :— তথাপি কথাটো ভাবি চাব লাগিব ।

(বৈ) অ' মই ইমান পৰে কথাহে চোবাইছো — কিবা
এটা —

শান্তনা :— নাই, নালাগে বাইদেউ, আমি একো নাখাওঁ ।

শান্তি :— নাখাব কিয় ? কওকচোন চাহ খাব নে চৰ্বত ?

কল্পনা :— গৰমত অৱশ্যে চৰ্বতেই ভাল হ'ব । কিন্তু —

শান্তি :— তেন্তে চৰ্বতকে আনিব দিওঁ (ভিতৰলৈ চাই) দীপ— অ' দীপ—

দীপ :— (ভিতৰৰ পৰা) গৈছো মা ।

(দীপশিখা ওলাই আহে)

শান্তি :— এখেতসকলৰ কাৰণে ছুগিলাচ চৰ্বত বনা ।

দীপ :— ভাল বাক । (প্ৰস্থান)

শান্তনা :— বাইদেউ, দীপশিখাই অনাচ' লৈ বি, এ, পাচ কৰা নাছিল
জানো ?

শান্তি :— ওঁ কৰিছিল ।

শান্তনা :— পিচে এম, এ, নপঢ়ালে কিয় ?

শান্তি :— তাইৰ সমূলি ইচ্ছা নাই । মই কিমান বুজালো — তথাপি
তাই হুশুনিলে । দীপৰ কথা শুনিলে আপোনালোক আচ-
ৰিত হ'ব । তাই বৰ জেদী ছোৱালী । নিজে যিটো ভাল
দেখিব সেইটোহে কৰিব । কাৰো কথা হুশুনে ।

কল্পনা :— কিছুমান ল'ৰা-ছোৱালী তেনেকুৱাই ।

শান্তনা :— তাইৰ বিষয় চিয়াৰ কথা কিবা ভাবিছে নেকি ?

শান্তি :— নাই — তাইৰ সেইবোৰতো বাপ নাই । কেইবাটাও উচ্চ
পদস্থ ডেকা মই পাইছিলো । তাই 'না'ৰ পৰা 'হা' নকৰিলে ।

কল্পনা :— তেন্তে নিশ্চয় কাৰোবাৰ লগত —

শান্তি :— নাই নাই সেইবোৰতো নাই— থকা হলে গম পালো-
হেঁতেন তো ।

শান্তনা :— নকব আৰু বুজিছেনে । আজিকালি ল'ৰা-ছোৱালীবোৰ
যে কি হৈ গৈছে ।

(এনেতে দীপশিখাই এখন ট্ৰেত ছগিলাচ
চৰ্বত আনি টেবুলত থয়)

কল্পনা :— দীপশিখা, তুমি ইমান Prompt পট্‌কৰে চৰ্বত বনালা ।

শান্তনা :— কিয় তোমাৰ মাৰাৰ কাৰণে নানিলা যে ।

দীপ :— মা তুমি খাবা নেকি?

শান্তি :— নাই মই নাখাওঁ । আপোনালোকে খাওকচোন ।
(আটায়ে চৰ্বত খায় ।)

কল্পনা :— আজি কিন্তু ভীষণ গৰম পৰিছে ।

শান্তনা :— এই গৰমৰ দিনকেইটা মোৰ যে বৰ অসহ্য লাগে ।
(চৰ্বত খোৱা শেষ হ'লত দীপশিখাই গিলাচ
কিটা লৈ ভিতৰলৈ যায় ।)

কল্পনা :— এতিয়া আচল কথাটো আঁহো ।

শান্তি :— অ' এৰা কওকচোন আপোনালোকৰ কথা ।

শান্তনা :— আমাৰ “লখিমী” সংঘৰ বাৰ্ষিক অধিবেশন পাতিছো
অহা ২৫ তাৰিখে । সেইদিনা সভানেত্ৰীৰ আসন গ্ৰহণ
কৰি আপুনি আমাৰ কাম ফেৰা সমাধা কৰিব বুলি
আশা কৰিলো ।

শান্তি :— কোন তাৰিখে বুলিলে ?

কল্পনা :— ২৫ তাৰিখ । আপোনাৰ একো অনুবিধা নাইতো ?

শান্তি :— (চিন্তা কৰি) ২৫ তাৰিখ — ২৫ তাৰিখ ।
নাই একো অনুবিধা নাই । যাব পাৰিম । বাকী আৰু
কাক মাতিছে ?

শান্তনা :— জিলা মহিলা সমিতিৰ সম্পাদিকা পূৰ্বী তামুলীক নিৰ্দিষ্ট
বক্তা, সুন্দৰী দেবী বালিকা বিদ্যালয়ৰ শিক্ষয়িত্ৰী দীপালি
চলিহা আৰু ডি, চি, বি, কলেজৰ অধ্যাপিকা দীপ্তি ফুকনক
বিশিষ্টা অতিথি হিচাবে নিমন্ত্ৰণ কৰা হৈছে ।
(দীপশিখা সোমাই আহে)

দীপ :— মা, তোমাৰ Phone আহিছে ।

শান্তি :— হয় নেকি ? এক মিনিট দেই ।
(ভিতৰলৈ যায়)

কল্পনা :— হেৰা দীপশিখা, আহাচোন তোমাৰ লগতো ছবিৰ কথা
পাতো ।

শান্তনা :— তোমাৰ পূজা সংখ্যাৰ “আমাৰ প্ৰতিনিধিত” ওলোৱা
গল্পটো পঢ়িলো বুজিছা । বৰ ভাল লাগিল ।

কল্পনা :— নতুন কিবা লিখিছানেকি হে ?

দীপ :— নাই, বৰ্তমান একো লিখা নাই ।

(হাঁহি হাঁহি শান্তিপ্ৰিয়া ওলাই আহে)

শান্তি :— এম, এল, এ মহন্তৰ Phone । বিশেষ কথা আছে হেনো ।
আবেলিকে লগ পাব খুজিছে ।

শান্তনা :— এম, এল, এ মহন্ত ? কিয় তেওঁ আজি দিচপুৰলৈ যোৱাৰ
কথা আছিল নহয় ?

শান্তি :— কাইলৈ যাব । (বৈ) মানুহটোলৈ মোৰ বেয়াও লাগে
পাই । দাং বৰলা মানুহ । য'তে ৰাতি ত'তে ৰাতি ।

কল্পনা :— মানুহজনে বিয়া-বাক নকৰালে কিয় ?

শান্তি :— মইতো কৈ কৈ হায়বান । ছোৱালীকে নাপালে হেনো !

শান্তনা :— মহন্ত কিন্তু কামৰ মানুহ । সিবাৰ আমাৰ অধিবেশনত
আমাক বহুত সহায় কৰিলে । তেখেত যদি ঘৰতে আছে—
আমিও এবাৰ লগ ধৰাহে কথা ।

কল্পনা :— এৰা হয় । আমি পিচে যাওৱেই । অ' দীপশিখা, তোমাৰ
লগত কথা এটা আছে দেই ।

দীপ :— মোৰ লগত ?

শান্তনা :— এৰা, মানে তুমি আমাক এটা প্ৰবন্ধ যুগুত কৰি দিব
লাগে হে ।

দীপ :— প্ৰবন্ধ ?

শান্তনা :— এৰা বিষয়টো হৈছে : “বিশ্ব ব্যাপি হোৱা নাৰী-জাগৰণ
আৰু ভাৰতীয় নাৰীৰ তাত স্থান” — এই শীৰ্ষক এটা প্ৰবন্ধ
তুমি লিখিব লাগে ।

দীপ :— প্ৰবন্ধটোনো কিয় বিচাৰিছে ?

কল্পনা :— আমাৰ সম্পাদিকাক লাগে হে । সমবেত জনতাৰ আগত
পাঠ কৰিব ।

দীপ :— সম্পাদিকাই নিজেই যুগুত কৰাহেঁতেন ভাল আছিল নেকি ?

কল্পনা :— এ— সম্পাদিকাৰ সময় নাই হে । তুমিয়েই লিখি দিয়া
চোন ।

দীপ :— মোৰো চোন সময় নহব । ময়ো অন্য কাম এটাত ব্যস্ত
আছো ।

শান্তি :— তুমিনো আক' কি কামত ব্যস্ত আছা হে ?

দীপ :— বেয়া নাপাব। মই কথাটো ভাবি চাইছো। আপোনালোকৰ অনুবোধটো বাখিব নোৱাৰি দুঃখিত।

কল্পনা :— আমিহে আক জোৰ কৰিব নোৱাৰো। এইকণ সহায় কৰা হলে ভাল পালোহেঁতেন।

শান্তি :— পিচে বাইদেউ, এতিয়া উঠোহে।

কল্পনা :— এৰা পাই, সময়ো বহুত হ'ল।

শান্তি :— ভাল বাক, যাওক।

(দুয়ো গৰাকীৰে প্ৰস্থান)

শান্তি :— (কঢ় ভাৱে) দীপ !

দীপ :— কি মা ?

শান্তি :— তোৰ হৈছে কি ?

দীপ :— নাই, মোৰতো একো হোৱা নাই।

শান্তি :— যদি একো হোৱা নাই — পাগলামি কৰিছ কিয় ?

দীপ :— পাগলামি ?

শান্তি :— ওঁ, পাগলামি নহয় আক কি ? মানুহ কেইগৰাকীক অপ্ৰস্তুত কৰি পঠালি কিয় ? লগতে মোৰো সন্মান ক্ষুণ্ণ কৰিলি। তোৰ নিজৰ খেয়াল খুচীমতে কাম কৰিলে নহব বুজিছ ?

দীপ :— কিন্তু মোৰ ইচ্ছা নাথাকিলে —

শান্তি :— ইচ্ছা নাথাকিব কিয় ? তোৰ গুণ আছে বুলিয়েইতো তোক অনুবোধটো কৰিছিল। শুনি ল দীপ। এইখন মোৰ ঘৰ। ইয়াত মোৰ ইচ্ছামতেহে কাম চলিব — তোৰ ইচ্ছাত নহয়।

(খঙেৰে ভিতৰলৈ যায়। দীপশিখা এখন চকিত বহি পৰে আক দুই হাতেৰে মুখ ঢাকি উচুপি উঠে। অলপ সময়ৰ পিচতে মমতা সোমাই আহে।

পিন্ধনত বিধবাৰ সাজ।)

মমতা :— দীপশিখা — এই দীপশিখা। তোমাৰ হৈছে কি হা ? কান্দিছা কিয় ?

দীপ :— (সংঘত হৈ) অ' মমতা বাইদেউ আহা।

মমতা :— আগতে কোৱা না — কি হৈছে তোমাৰ ? মাহীদেৰে কিবা কৈছে ?

দীপ :— ধেং। ক'তা ? মোৰতো একো হোৱা নাই।

মমতা :— তুমি মোৰ ওচৰত ফাঁকি দি সাৰিব নোৱাৰা। কোৱা কিয় কান্দিছা ?

দীপ :— মমতা বাইদেউ, আজি তোমাৰ স্কুল নাই ?

মমতা :— নাই। আজি বন্ধ।

দীপ :— আজিনো কিহৰ বন্ধ হে ?

মমতা :— সেইয়া তুমি প্ৰসঙ্গ সলাইছা। তোমাৰ নিজৰ কথা কোৱা না। আজিকালি তুমি মোৰ পৰাও লুকাই চলা।

দীপ :— নাই — বিশেষ একো হোৱা নাই। মনটো অলপ বেয়া লাগিছিল।

মমতা :— হঠাৎ বেয়া লগাব কাৰণ ?

দীপ :— ইচ্ছা তুমি ইমান নেবা-নেপেৰাকৈ ধৰিছা কিয় ? (বৈ) জানা, এইখন ঘৰত মই বৰ অকলশৰীয়া। তোমাৰ দৰে বান্ধবী এজনী লগ নোপোৱা হ'লে মই কিজানি মৰি-য়েই গলোহেঁতেন।

মমতা :— ধেং। তেনেকৈ নকবা। মোৰ সমান ট্ৰেজেদি তোমাৰ হোৱা নাই। চোৱাচোন মোলৈ চোৱা — ইমান বিলাক হেৰুৱায়ো মই কেনেকৈ হাঁহি মাতি থাকো।

দীপ :— সেই বাবেইতো তোমালৈ মোৰ হিংসা লাগে — মমতা বাইদেউ। মই যে হাঁহিব নোৱাৰো।

মমতা :— হাঁহিবলৈ চেষ্টা কৰা দীপশিখা। হাঁহিয়েইতো জীৱন।

দীপ :— কি কৰিবা মমতা বাইদেউ — মই ভাবো মোৰ বাবে মোৰ জন্মটোৱেই এটা ডাঙৰ দুৰ্ভাগ্য।

মমতা :— তুমি ভাগ্যক বেছি প্ৰাধান্য দিয়া। দৃঢ় মনোবল সঞ্চয় কৰা-চোন। দেখিবা — তোমাৰ দুৰ্ভাগ্য উফৰি পৰিছে।

দীপ :— তুমি ইমান কথা ক'ত শিকিলা মমতা বাইদেউ ?

মমতা :— জীৱনলৈ অহা সংঘাতবিলাকে বহুত কথাই শিকাইছে দীপ-শিখা। (বৈ) বাক এইবোৰ কথা বাদ দিয়া। মই কিয় আহিছো জানা ?

দীপ :— নিশ্চয় কিবা ভাল খবৰ আনিছা।

মমতা :— ভাল খবৰেই। কালি শৈবালদাৰ পৰা এখন চিঠি পালো।

দীপ :— হয় ? চাওঁ — চিঠিখন আনিছা নেকি ?

মমতা :— ওঁ আনিছো। এইখন চোৱা।

(চিঠি দীপশিখাৰ হাতত দিয়ে। দীপশিখাই পঢ়ে)

মমতা মবমব,

এইয়া মই। তোমাৰ শৈবাল। এইয়া শাৰদী খিৰিকিৰ সমুখত বহি তোমালৈ লিখিছো। দিনবোৰ গতাহুগতিক ভাবেই কটাইছো। নতুনহ এৰো নাই। চাকৰি কৰি সমূলি ভাল লগা নাই। জানা, এই ব্যস্ত, জনপূৰ্ণ ভিৰুক চহৰখনত মই যে ই-মা-ন অকলশৰীয়া অনুভৱ কৰিছো। অ' এটা কথা। মই স্থিৰ সিদ্ধান্ত এটালৈ আহিছো। সমাজলৈ মই ভয় নকৰো। এইবাৰ ঘৰলৈ গলেই মাক স্পষ্টভাবে কথাটো ক'ম। আশা ৰাখিছো — এই শৰততে কিবা এটা কৰিম।

অহা ৰাস পূৰ্ণিমাৰ যাম। তুমি চাগে থাকিবা ঘৰতে। তেতিয়া কথা পাতিম। বহুত কথা তোমাক কবলৈ আছে যে! আহো হা।

শেষত মবমেৰে —

তোমাৰ
শৈবাল

মমতা :— মোৰ যে ইমান ভয় লাগিছে পাই।

দীপ :— ভয় ? কিহৰ বাবে ?

মমতা :— শৈবালদাই যে কি কৰিব খুজিছে এইবোৰ।

দীপ :— কিয় তোমাৰ মত নাই ?

মমতা :— মোক যে এটা Complex এ খাই মাৰিছে।

দীপ :— Complex ?

মমতা :— মই যে বিধৱা।

(Music effect)

দীপ :— তাতে কি হ'ল ? সেইবাবেই গোটেই জীৱন তিল তিলকৈ শেষ কৰি দিবানেকি ?

মমতা :— দীপশিখা !

দীপ :— তুমি কি মানুহ নোহোৱা ? তোমাৰ হৃদয়ত কি মানবীয় অনুভূতি নাই ? এজন পুৰুষক ভাল পোৱাৰ অধিকাৰ তোমাৰ নাই ?

মমতা :— কিন্তু সমাজে যে মোক হাঁহিব।

দীপ :— ৰসাতলে যাওক তোমাৰ সমাজ। সমাজে মাথোন হাঁহিব জানে। তোমাৰ আমাৰ বাবে এইখন সমাজে কৰিছেই বা কি ?

মমতা :— কিন্তু এইবোৰ মানুহ — এইখন সমাজ এৰি আমি ক'ত থাকিম দীপশিখা ?

দীপ :— আমি এখন নতুন সমাজ গঢ়িব লাগিব মমতা বাইদেউ — য'ত জাতি ধৰ্ম — উচ্চ-নীচ একোৱেই নাথাকিব।

মমতা :— কিন্তু আমি মুষ্টিমেয় কেইটামান মানুহে এখন বিশাল সমাজৰ বিৰুদ্ধে কেনেকৈ যুঁজিম ?

দীপ :— এজাক শিয়ালক পৰাভূক্ত কৰিবলৈ এটা সিংহই যথেষ্ট মমতা বাইদেউ। সংগ্ৰামী মনোভাৱেৰে যেতিয়া খোজ পেলালা — আগুৱাই যোৱাটোহে বীৰত্বৰ পৰিচায়ক — পিচুৱাই যোৱা মানেই পৰাজয় বৰণ কৰা।

মমতা :— সেইটো সত্য দীপশিখা। কিন্তু তথাপিও যে মই নিজকে বুজাব পৰা নাই। মই যেন এটা ডাঙৰ ভুল কৰিবলৈ ওলাইছো।

দীপ :— নহয় — মমতা বাইদেউ — ই কেতিয়াও ভুল হব নোৱাৰে। লক্ষ্যত উপনীত হবলৈ হলে সকলো কষ্ট সকলো ত্যাগ স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব। নহলে যে বিচৰাটো কোনো দিনেই নাপাবা।

মমতা :— সকলো বুজিছো দীপশিখা। কিন্তু তোমাৰ মায়ে আমাৰ মিলনক কেতিয়াও স্বীকৃতি নিদিয়ে।

দীপ :— দিবই লাগিব। মায়ে দেখোন নাৰী মুক্তিৰ আন্দোলনত আগ ভাগ লৈ কাম কৰি ফুৰিছে। তেনেহলে এই সমস্যাটো সামাধান কৰিব নোৱাৰিব কিয় ?

(এনেতে শান্তিপ্ৰিয়া ওলাই আহে)

শান্তি :— কিহে মমতা, ফুৰিবলৈ আহিলা ?

মমতা :— হয়, মাহীদেউ ।

শান্তি :— আজি স্কুল বন্ধ নেকি ?

মমতা :— হয় ।

শান্তি :— আজিনো কি আছে হে ?

মমতা :— মুছলমানৰ পৰ' — ফাতেহা দোৱাজ দাহম ।

শান্তি :— অ' ।

দীপ :— মমতা বাইদেউ, তুমি মাৰ লগত কথা পাতা । মই চাহ একাপ আনো ।

মমতা :— নাই — নেলাগে — দীপশিখা । মই এই মাত্ৰ —

দীপ :— কোনো আপত্তি নেখাটে । মই বেগেতে আনিছো ।

(দীপশিখা ভিতৰলৈ যায়)

শান্তি :— মমতা — তোমাৰ চাকৰিত সোমোৱা কেই বছৰ হ'ল ?

মমতা :— দুবছৰ হ'ল । তেখেত ঢুকুৱাৰ এবছৰৰ পিচতে সোমাইছিলো ।

শান্তি :— তাৰ মানে দীপাঙ্ক ঢুকুৱা তিনি বছৰ হ'ল নহয় জানো ?

মমতা :— হয় ।

শান্তি :— এবা দীপাঙ্কটোলৈ মনত পৰিলে বৰ বেয়া লাগি আছে ।

এনে অমায়িক আছিল ল'ৰাটো । কি কাৰণ — তোমাবেই

হুৰ্ভাগ্য । তুমি যে সিহঁতৰ ঘৰৰ পৰা গুচি আহিলা —

সিহঁতৰ ইচ্ছাত নে তোমাৰ ইচ্ছাত ? কথাটো সোমাৰ

বাবে বেয়া নেপাবা দেই ।

মমতা :— নাই মাহীদেউ, বেয়া পাম কিয় ? সেইবোৰ বহুত কথা ।

তেখেত ঢুকুৱাৰ পিছত মই এক অবাঞ্ছিত অতিথিৰ

দৰেই হৈ পৰিছিলো । মই যেন এক গধুৰ বোজা । তেখে-

তৰ হুৰ্ভটনাটোৰ বাবে সকলোৱে মোকেই জগৰীয়া কৰিলে ।

লাহে লাহে ঘৰখনত মই অকলশৰীয়া অনুভৱ কৰিলো ।

এদিন অসহ্য হৈ মোৰ নিজৰ ইচ্ছাতে মা-দেউতাৰ ঘৰলৈ

গুচি আহিলো ।

শান্তি :— তোমাৰ লগত দীপাঙ্কৰ কিবা কথাত মতৰ অমিল হৈছিল

নেকি ?

মমতা :— নাই — নাছিল । আমাৰ মাজত খুউব মিল আছিল ।

শান্তি :— এবা, মানুহৰ জীৱনত কেতিয়া কি হয় কোনেও নাজানে ।

সেইবোৰ ভাবি গুণিতো এতিয়া একো লাভ নাই ।

মমতা :— মইতো সেইবোৰ পাহৰিয়েই পেলাইছো ।

শান্তি :— তুমি আমাৰ মহিলা সমিতি-তমিতিবোৰত যাবাচোন ।

কিছু কাম হ'ব । জীৱনত কিছু শান্তি পাবা ।

মমতা :— এইবিলাকত যাবলৈ সময়েই নাপাও চোন ।

শান্তি :— কিয় ? ঘৰতনো কি কৰা আজৰি সময়খিনিত ?

মমতা :— মই অৱশ্যে এনেয়ে নাথাকো । দহ বছৰৰ পৰা তিনি

বজালৈকে স্কুল কৰো । বাকীখিনি সময়ত তাত বওঁ,

এমৰুডায়েৰীৰ কাম কৰো । চুৱেটাৰ গোথা মেচিন এটাও

কিনি লৈছো । অৰ্ডাৰ লৈ চুৱেটাৰ গোথো । গধূলি ঘৰতে

এটা টিউণ্যনো লওঁ ।

(দীপশিখা ওলাই আহে । এখন প্লেটত ছটামান বিস্কুট

আৰু একাপ চাহ আনি মমতাক দিয়ে)

দীপ :— চাহ খোৱা, মমতা বাইদেউ ।

শান্তি :— তোমাৰ দেখিছো বহুত গুণ আছে হে । এইবিলাক আদৰ্শ-

মূলক কাম কৰাটো বৰ ভাল কথা ।

দীপ :— মা, মমতা বাইদেৱে বহুত কাম জানে । সুন্দৰ কবিতা

লিখে । গীতো গায় ।

শান্তি :— হয় নেকি ? লিখা মেলাও কৰা ?

মমতা :— নাই মাহীদেউ, দীপশিখাই বেছিকৈ কৈছে ।

শান্তি :— গুণ থাকিলে তাক প্ৰকাশ কৰাটোহে ভাল মমতা ।

মমতা :— স্কুল কলেজত পঢ়ি থাকোঁতেই মই এই বিলাক চৰ্চ্চা কৰি-

ছিলো । আজি কালি এৰি দিছো ।

শান্তি :— এৰি নিদিবা । লিখি থাকা । তুমি কিন্তু আমাৰ মহিলা

সমিতিৰ মুখপত্ৰ “প্ৰগতি” লৈ কবিতা এটা পঠাবই লাগিব-

বুজিছা ।

মমতা :— ভাল বাক চেষ্টা কৰিম ।

(ইতিমধ্যে চাহ খাই শেষ কৰে আৰু হাতঘড়ী চাই

যাবলৈ উঠি —)

ভাল মাহীদেউ, এতিয়া উঠোহে ।

দীপ :— তুমি অলপ বহাচোন ।

মমতা :— কিয় ? মোৰ যে কাম আছে ।

দীপ :— তোমাৰ কাম পিছতো কৰিবা । আগতে তোমাৰ উপস্থিতিতে
মাৰ লগত আলোচনা এটা কৰি লও ।

মমতা :— নাই নাই দীপশিখা, সেইবোৰ আজি নালাগে ।

শান্তি :— কিহৰ আলোচনা অ' দীপ ?

দীপ :— শৈবালদাৰ বিষয়ে ।

শান্তি :— শৈবালৰ বিষয়ে ? কি হৈছে শৈবালৰ ?

দীপ :— শৈবালদা বাস পূৰ্ণিমাত আহিব ।

শান্তি :— শৈবাল বাসত আহিব ? কোনে কলে ?

দীপ :— চিঠি দিছে ।

শান্তি :— ক'তা ? মোক দেখোন চিঠিখন দেখুওৱাই নাই ।

দীপ :— নাই মানে চিঠিখন আমালৈ নাই দিয়া ।

শান্তি :— তেন্তে কাটলৈ দিছে ?

দীপ :— মমতা বাইদেউলৈ দিছে ।

শান্তি :— (আচৰিত হৈ) মমতালৈ দিছে ? শৈবালে ??

দীপ :— শৈবালদাই — শৈবালদাই —

শান্তি :— আহ্ । কথাবোৰ স্পষ্ট কৈ নকৰ কিয় ?

দীপ :— (জোৰ কৰি — সাহস গোটাই) শৈবালদাই মমতা
বাইদেউক ভাল পায় মা ।

(Music effect)

শান্তি :— (উচপ খাই) কি ? কি কলি ? শৈবালে মমতাক ভাল
পায় ??

দীপ :— (দৃঢ়তাৰে) অকল ভাল পোৱাই নহয় মা, শৈবালদাই
মমতা বাইদেউক বিয়া কৰাব । (music effect)

শান্তি :— (অত্যন্ত খং আৰু যুগাত) বিয়া কৰাব ?? ছিঃ ছিঃ
মমতা । মই এইবোৰ কি শুনিছো । এইবোৰ কি সঁচা ?
(মমতাই খং আৰু লাজত তলমৰ কৰে ।)

নামাতা কিয় ??

দীপ :— (দৃঢ়তাৰে) মা, মমতা বাইদেৱেতো একো দোষ কৰা
নাই ।

শান্তি :— তই ওকালতি কৰিব নালাগে । দোষ কৰা নাই ? ইমান
এটা সাংঘাতিক দোষ কৰিছে — অথচ তই 'আক' কবলৈ
আহ — দোষ কৰা নাই । সেইটো কেতিয়াও হবই
নোৱাৰে মমতা । জানানে, শৈবাল মোৰ একমাত্র ল'ৰা ।
তাৰ কাৰণে পৃথিৱীত ছোৱালীৰ অভাৱ হোৱা নাই
যে সি তোমাৰ দৰে সাধাৰণ পৰিয়ালৰ এজনী বিধবা
বিয়া কৰাব ।

দীপ :— মা !!

মমতা :— (উচুপি) মাহীদেউ !!

শান্তি :— তুমি ইমান সাহস কৰিব পাৰিলা কেনেকৈ ? এনে নীচ
মনোবৃত্তি তোমাৰ ।

দীপ :— মা, তুমি অলপ বুজিবলৈ চেষ্টা কৰাচোন ।

শান্তি :— তই চুপ থাক । মই সকলো বুজিছো । তহঁতে চৰম
সীমা পাইছগৈ । আৰু আগবাঢ়িব নোৱাৰ । (মমতাক)
শুনি লোৱা মমতা । মই জীয়াই থকালৈকে এইখন ঘৰত
এনে কাম হবই নোৱাৰে । তুমি আজিৰ পৰা এইখন
ঘৰলৈ কেতিয়াও নাহিবা । তুমি ওলাই যোৱা মোৰ
ঘৰৰ পৰা

দীপ :— মা !!

মমতা :— (প্ৰায় কান্দি)

যাওঁ মাহীদেউ । মোৰ ভুল হৈছিল । আপুনি মোক ক্ষমা
কৰিব । মই যে বিধবা মাহীদেউ । মই এই কথা পাহৰি
গৈছিলো । দীপশিখা, তুমি শৈবালদাক কৰা — মই তেখে-
তৰ অনুবোধ বাখিব নোৱাৰিলো । তাৰ বাবে তেখেতে
যেন মোক ক্ষমা কৰে । মই — মই আহিলো দীপশিখা ।
(কৰুণ সঙ্গীত চলি থাকে । মমতাই কান্দি কান্দি
কোবেৰে ওলাই যায়) ।

দীপ :— মা, এইয়া তুমি কি কৰিলা, মা ?

শান্তি :— ঠিকেই কৰিলো । এজনী অবাঞ্ছিত অতিথিক ঘৰৰ পৰা
উলিয়াই পঠালো ।

দীপ :— কিন্তু মমতা বাইদেউ যে শৈবাল দাৰ চিৰ বাঞ্ছিত —
পৰম আকাঙ্ক্ষিত ।

শান্তি :— তহঁত — তহঁত সব পাগল হৈ গৈছে। তহঁতে মোৰ মান সম্মান সকলোবিলাক মাটিৰ লগত মিহলাবলৈ অপচেষ্টা চলাইছে।

দীপ :— সেইটো তোমাৰ ভুল ধাৰণা মা, তোমাৰ সম্মান কেতিয়াও লাঘব নহয়।

শান্তি :— চুপ থাক। এই সব ভোবেই কাৰচাজী। নহলে মমতাই ইমান দূৰ আগবাঢ়িবলৈ সাহস পালে কেনেকৈ? উস্-ইমান সাহস !!

দীপ :— কিন্তু শৈবালদাই মমতাক বিয়া কৰাবলৈ দৃঢ় প্ৰতিজ্ঞ মা।

শান্তি :— দেখা বাব — সি মমতাক কেনেকৈ বিয়া কৰায়। মোৰো নাম শান্তিপ্ৰিয়া দেবী।

(প্ৰস্থানোদ্যত)

দীপ :— মা, মই তোমাক কেইটামান প্ৰশ্ন কৰিব পাৰোনে?

শান্তি :— কিহৰ প্ৰশ্ন?

দীপ :— তুমিতো সমাজৰ এগৰাকী বিশিষ্টা মহিলা — সমাজ সেবিকা।

শান্তি :— ও। পিছে?

দীপ :— তোমালোকেইতো নাৰী মুক্তিৰ দাবিত দল সংগঠন কৰি আন্দোলন কৰা। সমাজৰ মলিনতা আঁতৰাবলৈ হলে বহল দৃষ্টিভঙ্গী লাগিব বুলি জনতাক বুজোৱা।

শান্তি :— পিছে হ'ল কি?

দীপ :— মই জানিব খুজিছো — নাৰী-মুক্তি মানে কি?

শান্তি :— আজি তোক সেইবোৰ কিয়?

দীপ :— মই বুজা নাই বাবেই তোমাৰ পৰা জানিব খুজিছো মা। কেৱল পুৰুষৰ শোষণৰ পৰা মুক্ত হোৱাটোকেই নাৰীৰ প্ৰকৃত মুক্তি হোৱা বুজাই জানো মা?

শান্তি :— নুবুজায়।

দীপ :— তেন্তে পুৰুষৰ সতে নাৰীৰ সমান অধিকাৰ বিচৰাহে প্ৰকৃত নাৰীৰ স্বাধীনতা। এজন পুৰুষে যদি পত্নীৰ মৃত্যুত আন এগৰাকী নাৰীক জীৱন সজিনী হিচাবে আদৰি লব পাৰে — তেন্তে এগৰাকী নাৰীৰ সেই অধিকাৰ কিয় নাথাকিব?

শান্তি :— নাথাকে। হিন্দু, সমাজত এই নিয়ম প্ৰচলন হোৱা নাই। যুগ যুগ ধৰি চলি অহা ৰীতি-নীতিক উপেক্ষা কৰাটো উচিত নহয়।

দীপ :— এলাহুকলীয়া — আওপূৰণি ৰীতি-নীতিক সাৰটি থাকিলে আমি কেনেকৈ প্ৰগতিৰ পথত আগবাঢ়িম মা। আজিৰ নতুন পুৰুষক তোমালোকে বন্ধন শীলতাৰ শিকলিৰে বান্ধি ৰাখিব নোৱাৰিবা।

শান্তি :— তই ইমান উশৃঙ্খল হৈ পৰিছ কিয় দীপ?

দীপ :— মই উশৃঙ্খল হোৱা নাই মা। তোমালোকৰ যুক্তিহীন ৰীতি-নীতি বিলাকৰ হেচাত আজি আমি উশাহ লব নোৱাৰা হৈ পৰিছো। ইমান গোড়ামী আমাৰ অসহ্য।

শান্তি :— হয় নেকি? যা তেতিয়া হ'লে — মুক্ত বিহঙ্গৰ দৰে হিঙ্গি হৈ অলিয়ে গলিয়ে ঘূৰি ফুৰ গৈ। তোকতো বাধা দিয়া নাই।

দীপ :— তুমি ভুল বুজিছা মা। মই হিঙ্গি হ'ব খোজা নাই। মুক্ত বিহঙ্গৰ দৰে অলিয়ে গলিয়ে ঘূৰিও ফুৰিব খোজা নাই। আমাক লাগে এখন সংস্কাৰমুক্ত সমাজ য'ত আমাৰ স্বাধীনতা ক্ষুণ্ণ হ'ব নোৱাৰে।

শান্তি :— স্বাধীনতা মানে? তহঁতক কেনে স্বাধীনতা লাগে?

দীপ :— মমতাহঁতৰ দৰে বিধবা বিলাকৰ মনৰ স্বাধীনতা, সমাজৰ অৱহেলিত, নিষ্পেষিত সকলে আনসকলৰ সতে সমান অধিকাৰ পোৱাৰ স্বাধীনতা।

শান্তি :— মমতাৰ কাৰণে তই আজি ইমান ব্যাকুল হৈ পৰিছ কিয় দীপ?

দীপ :— তেওঁলোকৰ বাবে আমি নামাতিলে কোনে মাতিব মা? তেওঁলোকে চিৰদিন এনেকৈয়ে জীৱন কটাবনেকি? স্বাধীনতা কাক নালাগে? বন্দীত্ব কোনেও নিবিচাবে? কোনে নিবিচাবে এখন মুকলি আকাশ — এটি সেন্দু-বীয়া জীৱনৰ পথ — য'ত বাধা নাই, শঙ্কা নাই, য'ত সকলোৱে সমান অধিকাৰ দাবী কৰিবৰ অধিকাৰ আছে।

শান্তি :— সেইবোৰ বিচাৰ কৰিবলৈ দেশত নেতা আছে, চৰকাৰ

আছে, চিন্তাশীল ব্যক্তি আছে।

দীপ :— থাকিলে কি হ'ব মা সকলোৱে এই জলন্ত সমস্যা বিলাকক আগকাণ কৰি আহিছে। যিখন দেশত এতিয়াও অধিকাংশ লোকে জীৱনৰ হুন্যতম সামগ্ৰীৰ বাবে তিলে তিলে নিজকে ক্ষয় কৰিছে, যিখন দেশত এতিয়াও পৰস্পৰাগত কুসংস্কাৰ আতৰা নাই, যিখন দেশত মমতাহঁতৰ দৰে হাজাৰ হাজাৰ বিধবায়ে নিঃসঙ্গ যন্ত্ৰণা লৈ জীয়াই আছে — সেইখন দেশৰ জনগণৰ বাবে ভোগালোকৰ নিচিনা দেশকৰ্মী সকলে কৰিছেই বা কি?

শান্তি :— তই ভাব নেকি যে দেশকৰ্মী সকলে হাত সাবটি বহি আছে।

দীপ :— কৰিব লগীয়াখিনি নাই ক'বা বুলিয়েই মই ভাবো। কেৱল বক্তৃতাৰ ফলজাৰীৰে সমাজৰ পৰিবৰ্ত্তন আনিব নোৱাৰি মা। তাৰ বাবে লাগিব সুস্থ মন আৰু সু-সংগঠন।

শান্তি :— সমাজ সংগঠন কেনেকৈ কৰিব লাগে সেই শিক্ষা আৰু তোৰ পৰা লব লাগিব নেকি?

দীপ :— মই কোনো শিক্ষা দিব খোজা নাই। মাত্ৰ মোৰ ভোমালৈ ভোগালোকৰ নিচিনা সমাজকৰ্মী সকললৈ এটি অনুৰোধ— ভোগালোকে কিছু সংস্কাৰমূলক কাম ক'বা উচিত। কেৱল শ্ৰোতাৰ হাত চাপৰিব শব্দ শুনাতে, বাতৰি কাকতত নাম তোলাতে ব্যস্ত নাথাকি — গভীৰ উপলব্ধিৰে নিস্পেষিত, অৱহেলিত জনতাৰ হিতাৰ্থে কাম কৰি যোৱাটোহে প্ৰগতিবাদী নেতাৰ কাম বুলি মই ভাবো।

শান্তি :— তই মোৰ সমুখৰ পৰা আতৰি যা দীপ। মই তোৰ লেকচাৰ শুনিব খোজা নাই।

দীপ :— শুনিবই লাগিব মা। যেতিয়ালৈকে তুমি, আমাৰ দাবী মানি নোলোৱা — সেই পৰ্য্যন্ত।

শান্তি :— দীপ। মুঠৰ ওপৰত মমতাক মই আদৰি লব নোৱাৰো বুলিছো নোৱাৰো।

(কৈ কৈ শান্তিপ্ৰিয়া ভিতৰলৈ যাব খোজে। এনেতে বাসন্তী বকুৱা সোমাই আহে।)

বাসন্তী :— আপুনি পাৰিবই লাগিব বাইদেউ। আপুনি মমতাক আদৰি লব লাগিব।

শান্তি :— কোন? (ঘূৰি) অ' বকুৱানী। মোৰ ঘৰুৱা কথাত ভাগ লবলৈ আপোনাক কোনে অধিকাৰ দিলে?

বাসন্তী :— সময়ে, পৰিস্থিতিয়ে। শুনক বাইদেউ, এইমাত্ৰ আপোনাৰ ঘৰৰ পৰা অপমানিতা হৈ ওলাই যোৱা মমতাৰ মুখৰ পৰা মই সকলো শুনিছো।

শান্তি :— কিন্তু মমতাৰ লগত আপোনাৰ সম্পৰ্কয়েইবা কি?

বাসন্তী :— আপুনি হয়তো নাজানে — মমতা মোৰ ককাইদেউৰ ছোৱালী — ভতিজা।

শান্তি :— অ' সেয়েহে আপুনি ভতিজাকৰ হৈ ওকালতি কৰিবলৈ আহিছে।

বাসন্তী :— নিশ্চয়। সিহঁতৰ হৈ আমি মাত নিদিলে কোনে মাতিব? শুনক বাইদেউ, আপুনিওতো বৈধব্যৰ নিঃসঙ্গ যন্ত্ৰণা গাভুক কালৰ পৰাই ভোগ কৰি আহিছে। আপুনি এই নিঃসঙ্গতাক সহজভাবে লব পাৰিছিল জানো?

শান্তি :— বকুৱানী!

বাসন্তী :— আমি জানো বাইদেউ। আমি আপোনাৰ সকলো কথাই জানো।

শান্তি :— বকুৱানী, আপুনি কি ক'ব বিচাৰিছে?

বাসন্তী :— আপোনাৰ জীৱনৰ গোপন অধ্যায়ৰ কথা।

শান্তি :— বকুৱানী!

দীপ :— গোপন অধ্যায়?

বাসন্তী :— এৰা দীপ। ভোমাৰ দেউতাৰা ঢুকুৱাৰ পিছত ভোমাৰ মা হৈ পৰিছিল সমাজ সেৱিকা। (শান্তিক) কিন্তু বাইদেউ, প্ৰকৃততে দেশৰ কাম কৰিবলৈ জানো আপুনি ঘৰৰ বাহিৰ হৈছিল?

শান্তি :— বকুৱানী। আপুনি —

বাসন্তী :— ক্ষমা কৰিব বাইদেউ। সঁচা কথা কবলৈ মই ভয় নকৰো।

দেশ সেৱাৰ নামত আপুনি বিচাৰিছিল বিভিন্ন পুৰুষৰ সান্নিধ্য। আক —

(Music effect)

শান্তি :— (খং আৰু অপমানত) বকৱানী। মোৰ ঘৰতে মোক আপুনি অপমান কৰিছে। ইয়াৰ ফল ভাল নহ'ব।

দীপ :— মা!

বাসন্তী :— (বিক্ৰমৰ হাঁহি মাৰি) জানো বাইদেউ। এই কথা বিলাক কোৱাৰ কাৰণে পুৰুষাৰ হিচাবে আপুনি ফুলৰ মালা নিশ্চয় নিপিন্ধায়।

দীপ :— সত্য কথাবিলাক সদায় অগ্ৰিম মা।

শান্তি :— দীপ। তয়ো কি এই কথাবিলাক বিশ্বাস কৰিছ?

দীপ :— মোৰেই দুৰ্ভাগ্য মা — তোমাৰ জীৱনৰ গোপন অধ্যায় খিনি মোৰ অজ্ঞাত নহয়।

শান্তি :— মিছা — মিছা — মিছা। এই সকলোবিলাক সজা কথা। মোক হয় প্ৰতিপন্ন কৰিবলৈ মানুহে 'তৈয়াৰ কৰা একোটা গল্প।

বাসন্তী :— জুইক'কাপোবেৰে ঢাকি ৰাখিব নোৱাৰি বাইদেউ।

শান্তি :— বকৱানী!

দীপ :— দোষ তোমাৰ নাছিল মা। আছিল সময়ৰ। তোমাৰ বয়সৰ।

বাসন্তী :— আক সেইবাবেই আপোনাৰ জীৱনলৈ এনে এটা ক্ষণ আহিছিল — যিটো ক্ষণত আপুনি সপোন দেখিছিল — নতুনকৈ সংসাৰ পতাৰ — এম, এল, এ মহন্তক আপোন কৰি লোৱাৰ।

(Music effect)

শান্তি :— বকৱানী!

বাসন্তী :— কিন্তু সমাজৰ ভয়ত আপুনি সেই কাম কৰিব নোৱাৰিলে।

শান্তি :— এই কথাবিলাক — এই কথাবিলাক —

বাসন্তী :— এৰা বাইদেউ, এই কথাবিলাক চহৰৰ প্ৰায় সকলোৱেই জানে।

দীপ :— আক সেইবাবেই মানুহৰ এই গজনাবিলাক যেতিয়া শেল হৈ মোৰ বুকুত সোমায়হি — তেতিয়া মই বাককু হৈ পৰো মা।

শান্তি :— (অনুশোচনাৰ শ্বৰত) দীপ!

বাসন্তী :— বুজিছো নাইদেউ — আমাৰ কথাবিলাকে আপোনাক আগত দিছে। কিন্তু আপুনি জনা উচিত বাইদেউ — মমতাও এজনী তেজ মন্ত্ৰৰ গাভৰু মানুহ। তাই একো ভুল কৰা নাই। শৈবালৰে বা দোষ ক'ত? তেওঁলোকে ইজনে সিজনক বিচাৰিছে। এই পবিত্ৰ বুজা-বুজিক অস্বীকাৰ কৰাটো জানো উচিত হৈছে।

শান্তি :— নহয় নহয় বকৱানী। মমতাক আদৰি লবলৈ হ'লে এই-খন সমাজৰ পৰা বাদ পৰি ব'ব লাগিব। মই সমাজৰ হাঁহিয়া-তৰ পাত্ৰ হ'ব লাগিব।

দীপ :— যি খন সমাজে মানৱতাৰ দাবীক উপেক্ষা কৰে — যি খন সমাজে হৃদয়ৰ মূল্যক প্ৰাধান্য নিদিয় — সেইখন সমাজত আঘিয়েইবা থাকিব লাগে কিয়?

শান্তি :— বাস্তৱ বৰ কঠোৰ দীপ। তই ভবাৰ দৰে পৃথিৱীৰ কোনো কামেই সহজে কৰিব নোৱাৰি।

বাসন্তী :— এটা নতুন আদৰ্শক প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ হ'লে কিছু কষ্ট স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব। আত্মবিশ্বাস আৰু দৃঢ় মনোবল লৈ কাম কৰিলে পৃথিৱীত সকলো কামেই সহজ হৈ পৰিব।

শান্তি :— কিন্তু —

দীপ :— কোনো কিন্তু নাই মা। শৈবালদা আৰু মমতাৰ বিয়া হবই লাগিব। যদি নহয় — তেতিয়া হ'লে ময়ো চিৰ-দিন কুমাৰী হৈয়ে থাকিম।

শান্তি :— তই — তই ইমান জেদী কিয় দীপ। অনৰ্থক কথা কিছুমান —

দীপ :— সকলো কথাৰে অৰ্থ আছে মা। তুমি সকলো বুজিও নুবুজাৰ ভাও জুৰিছা। ভিতৰত পলায়নবাদী মনোভাৱ আৰু বাহিৰে প্ৰগতিবাদী বুলি জয়চোল কোবোৱা তোমাৰ এই স্বভাৱটোক মই কাহানিও সহজভাবে লব নোৱাৰিম।

শান্তি :— মই পলায়নবাদী —?

বাসন্তী :— দীপে ঠিকেই কৈছে। আপোনাৰ কাৰ্য্যই, আপোনাৰ আচৰণে তাকেইতো প্ৰমাণ কৰিছে।

দীপ :— তুমি যদি তোমাৰ জেদ নেবা তেতিয়াহলে মই জনতাৰ মাজলৈ গৈ তোমাৰ বিৰুদ্ধে প্ৰচাৰ আৰম্ভ কৰি দিম:

আমাৰ মা ভণ্ড, আমাৰ মা মুখা পিন্ধা —

শান্তি :— দীপ ! দীপ ! তই ইমান অধীৰ নহবি । মোক ভাবিবলৈ দে দীপ — মোক ভাবিবলৈ দে ।

দীপ :— আক ভাবিবলৈ সময় নাই মা । এইটোৱেই উপৰুক্ত সময় । এয়েই সময় নতুন সমাজ গঢ়াৰ, এয়েই সময় নতুন পদক্ষেপেৰে নতুন পথেৰে আগবাঢ়ি যোৱাৰ ।

শান্তি :— দীপ ।

বাসন্তী :— যদি আপুনি এই নতুন আদৰ্শ সমাজত প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পাৰে — তেতিয়াহ'লে পথ প্ৰদৰ্শক হিচাবে যুগৰ ইতিহাসত আপোনাৰ নাম সোণালী আখৰেৰে লিখা থাকিব ।

শান্তি :— এই নতুন পথৰ সহযাত্ৰী যদি মই নাপাওঁ ।

দীপ :— কিয় নাপাবা মা — এই নতুন পথেদি তুমি যদি আগবাঢ়ি যোৱা — পাছলৈ ওভটি চালে দেখিবা — হাজাৰ হাজাৰ জনতাই তোমাক অনুসৰণ কৰিছে ।

শান্তি :— দীপ ! মই পাৰিম দীপ । মই পাৰিম । যুগ যুগ ধৰি বন্ধ হৈ থকা এখন দুৱাৰ মোৰ মানস পটত জিলিকি উঠিছে । সেই দুৱাৰ মই মুকলি কৰিম ।

(এক মিঠা সঙ্গীতৰ শুব বাজি থাকিব)

বাসন্তী :— (আনন্দেৰে) বাইদেউ !

দীপ :— সঁচা মা ? তুমি সঁচাকৈয়ে কৈছা ?

শান্তি :— সঁচাকৈয়ে কৈছো দীপ । যিটো কাম মই নিজৰ জীৱনত কৰিব নোৱাৰিলোঁ সেইটো কাম মোৰ সন্তানৰ দ্বাৰাই কৰাম । দেখুৱাম । এক নতুন আদৰ্শ সমাজত দেখুৱাম । মমতাক এইখন ঘৰলৈ বোৱাবী কৰি আনিম ।

দীপ :— (আবেগেৰে মাকক সাৰটি ধৰি) মা — মা — তুমি ইমান ভাল ।

শান্তি :— তই শৈবাললৈ চিঠি লিখ দীপ — আক আপুনিও মমতাক ক'ব — মই সন্মত হৈছোঁ । সিহঁতৰ ভাল পোৱাক স্বীকৃতি দিছোঁ । এই শৰততে সিহঁতৰ বিয়াখন পাতিমেই বন্ধৱানী, পাতিমেই ।

বাসন্তী :— বাইদেউ !!

দীপ :— মা !!

আঁৰকাপোৰ

কঁৱলী

(সম্পূৰ্ণ নাৰী চৰিত্ৰৰ একাঙ্কিকা)

চৰিত্ৰাৱলী

সাদৰী : এগৰাকী গ্ৰাম্য বিধবা । (৪৭)

পাপৰি : সাদৰীৰ বৰ জীয়েক । (১৭)

গৌৰী : সাদৰীৰ সৰু জীয়েক । (২২)

মাধুৰী : সাদৰীৰ জাক । (৪০)

মাকদী : সাদৰীহঁতৰ ওচৰ চুবুৰীয়া । (৬৫)

ছুৰি : মাধুৰীৰ জীয়েক । (১৪)

ৰচনা : জ্যোতিষ ফুকন

স্থান : চাংচোৱা চাহ বাগিচা যোৰহাট - ৭৮৫৬১৬

সময় : জুন, ১৯৮১ চন ।

৩৩৩

প্ৰথম অভিনয়ৰ নিশা

১৯৮১ চনৰ ৫ জুলাই তাৰিখে ঢাপকটা মিলনকামি মইনা পাৰিজাতৰ বাৰ্ষিক অধিবেশনৰ উপলক্ষে অনুষ্ঠিত হোৱা সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানত এই নাটকখনি প্ৰথমবাৰৰ বাবে মঞ্চস্থ কৰা হয়। বিভিন্ন চৰিত্ৰৰ ৰূপায়ণত আছিল :—

সাদৰী —	অৰ্চনা গোস্বামী।
পাপৰি —	বীণা আচাৰ্য্য
গৌৰী —	অবন্তি গোস্বামী
মাধুৰী —	বীতা শৰ্ম্মা
জুৰি —	বৰ্ণালী গোস্বামী
মাকৰী —	বিণু গোস্বামী

স্বাৰক —	পবিত্ৰ শৰ্ম্মা
পৰিচালনা —	জ্যোতিষ কুকন

—000000—

। কুঁৱলী ॥

। ৩ ॥

[অসমৰ এখন ডাঙৰ চহৰৰ উপবৰ্গত থকা এখন সৰু গাঁও ।
নাথঃ মানিকী মাধুৰী । এই মানিকী মাধুৰী গাৱৰে এগৰাকী দৰিদ্ৰ
বিধবা সাদৰী । সাদৰী বালা কাকতি । সাদৰীৰ ছুগৰাকী কন্যা
পাপৰি আৰু গৌৰী ।

এটা দেওবৰীয়া জ্বাৰেলি । সময় প্ৰায় তিনি বাজিছে । পট
উঠাব লগে লগে দেখা গ'ল সাদৰীৰ আগচোতাল । চোতালত পিৰা
এখনত বহি লৈ সাদৰীয়ে এটা চেৰেকীৰ পৰা সূতা লেটাই থাকে ।
সাদৰীৰ পিচফালে ঘৰৰ দুৱাৰ মুখখন দেখা যায় । দুৱাৰত এখন
পুৰণি, ফটা অথচ পৰিষ্কাৰ পদ্দা । কিছু সময় পাৰ হোৱাৰ পাছত
মাকৰী বাই সোমায় আহে । বাইৰ বয়স প্ৰায় ৬৫ । চুলি পকা,
সোলা, কুজা । হাতত এডাল লাথুটি ।]

মাকৰী :— [মঞ্চত প্ৰৱেশ কৰাৰ আগৰ পৰাই মাতি আহে]
'হেৰ পাঁপৰি মাক—পাপৰিৰ মাক অ' ।

সাদৰী :— অ' মাকৰী বাই । আহা । [ভিতৰলৈ চাই] পাপৰি,

অ' পাপৰি । পিৰা এখন লৈ আহিবিচোন ।

মাকৰী :— নালাগে অ' পাপৰি মাক । মোক পিৰা চিৰা একো
নালাগে । বোলে বহিব জানিলে মাটিয়েই পিৰা, খাব জানিলে
চাউলেই চিৰা । মোৰ এই লাথুটি ডালকে পিৰা কৰি লম ।
[পাপৰিয়ে হাতত এখন পিৰা লৈ মঞ্চত প্ৰৱেশ কৰে ।
পাপৰিৰ বয়স ২৭ বছৰ । মুখত বসন্তৰ দাগ । আগটী । ক'লা ।]

সাদৰী :— এহ্, কিনো কথা কোৱাছে মাকৰী বাই । লাথুটিত
বহিবা কিয় আক' । পিৰাখনতে বহা । [পাপৰিয়ে পিৰাখন
পাৰি দিয়ে । মাকৰী বহে ।]

মাকৰী :— বাক হ'ব দে ।

সাদৰী — যাচোন পাপৰি, তামোলৰ বটাটোৱে খুন্দনাটোৱে লৈ
আহ ।

[পাপৰি ভিতৰলৈ যায়]

মাকৰী :— পিছে সূতা যে লেটাইছ, গামোচা লগাবিনে চাদৰ ?

সাদৰী :— গামোচাও নহয় চাদৰো নহয়, চুবীয়াহে ।

মাকৰী :— হেৰ' মতা মানুহ নথকা ঘৰত চুবীয়া কালৈ ব'ব অ' ।

সাদৰী :— সোণধৰ দোকানীয়ে সূতাকেই মুঠিমান দিছিল । চুবীয়া

ছখন বৈ দিব লাগে বোলে ।

মাকৰী :— অ' হয় নেকি ?

সাদৰী :— ওচৰ ঘৰীয়া মানুহ, কথাবাৰ নাৰাখিলে বেয়া নহব জানো ?

মাকৰী :— নহয়নো কেলেই আক' । বোলে ওলায়েই দেখিবা যাক, শতক নাভাবিবা তাক ।

[পাপৰিয়ে তামোল-পাণ এবটা আৰু খুন্দনা মাৰিৰে সৈতে খুন্দনা এটা আনি মাকৰী বহিব সমুখত থয় ।]

মাকৰী :— আই অ' পাপৰি ।

পাপৰি :— কওক জেঠাই ।

মাকৰী :— তোৰ শালখন আজিবি আছেনে বাক ?

পাপৰি :— আছে ।

মাকৰী :— মোক গামোচা কেইখনমান বৈ দিব পাৰিবিনে ?

পাপৰি :— পাৰিম । পিছে, আপোনাকনো গামোচা কেলেই ?

মাকৰী :— আমাৰ কণপোনাৰ ঘৈণীয়েকক লাগে অ' । জীয়েকৰ বিয়া পাতিছে নহয় ।

পাপৰি :— অ' মামনিৰ বিয়া পাতিছে নেকি ? কেতিয়ালৈ ?

মাকৰী :— গিয়ালৈ বেছিদিন নায়েই । আহাৰৰ একুৰি এদিন যাওতে ।

সাদৰী :— হয়নে মাকৰী বাই, দৰা —

মাকৰী :— টেকেলাগাৰও । দৰাই চৰকাৰী অফিচত পিয়নৰ চাকৰী কৰে ।

সাদৰী :— পাপৰি যাচোন — জেঠায়েবলৈ চাহ এটোপা কৰ গৈ ।

[পাপৰিৰ প্ৰস্থান]

মাকৰী :— নালাগে অ' পাপৰি মাক । মই এই মাত্ৰ টেপুৰাম 'বায়েনৰ' ঘৰত চাহ-জলপান খায়েই আহিছো ।

'বায়েনৰ' ঘৰত আজি আক' ছোৱালী চাবলৈ মানুহ এঘোৰা আহিছিল । গতিকে তুলসীৰ লগতে কলপটুৱাৰ মুক্তি, জানিছ ?

সাদৰী :— হয় নেকি ? ক'ব পৰা বা আহিছিল সেই ঘোৰা মানুহ ?

মাকৰী :— হেৰি ও কিবা বোলেনে 'নাও'টোকে মনলৈ নাহে অ' !

কিবা বোলেনে অ' মনত পৰিছে । লাও ভগা । লাও ভগা গাৱৰ পৰা আহিছিল । কথাই কথাই ওলালত মোৰ সমধেই লাগিল । আমাৰ সৰুটো, মোলোকাৰ ঘৈণীয়েকৰ মোমায়েকৰ খুলখালিয়েকৰ দেওবেক ।

সাদৰী :— (মুখ টিপি হাঁহি) হয় নেকি ? ভেতিয়াহলে সমধ ডাঙৰেই ।

মাকৰী :— পিছে, এটা কথা নহয় অ' পাপৰিৰ মাক । তহঁতৰ ঘৰত বিয়া—চিয়া এখন নাপাত জানো ?

সাদৰী :— (ছমুনিয়াহ কাঢ়ি) বিয়া ! এবা' পাতিব লাগিছিল ।

মাকৰী :— তই কথাবাৰ অলপ দকৈ ভাবি চা । ঈশ্বৰে নকৰক হেৰ'—

তোৰ যদি আজি বাদে কাইলৈ কিবা এটা হয় — ছোৱালী-হঁতৰ কি গতি হ'ব কচোন । সিকালে আপোন মানুহ বুলিবলৈ দেউৰেৰ ঘিটো আছে সিটো একেবাৰে পশ্চিমৰ ডফলা ।

সাদৰী :— ইহঁতৰ চিন্তাত মোৰ বাতি টোপনি নাহে মাকৰী বাই ।

মানুহটো জীয়াই থকা হলে অতদিনে কিবা এটা কৰিলে-হেতেন ।

মাকৰী :— কথাটো হওঁতে মিছা নহয় । বত্ৰেশ্বৰ থকাহলে কাহানিবাই ছয়োজনীৰ লেঠা মাৰিলেহেতেন ।

সাদৰী :— গোৰীৰ কাৰণে মোৰ চিন্তা নাই । তাই দেখনিয়াৰ । পঢ়া-শুনাও আছে । কিন্তু মোৰ চিন্তা পাপৰিক লৈছে । তাইৰ

মুখ খনলৈ চালে মোৰ বুকখন ভাগি যাব খোজে মাৰবী
বাই (Music)।

মাকৰী :—দুখ নকৰিব পাৰিব মাক। ভগবানে কণালৈ কানি,
কুজালৈ কুজি যোবা পাতি থৈছে। পাপবিলৈ দবা
নোলোৱাকৈ নাথাকে। দেখনিয়াব নহলে কি হ'ব।
তাইৰ সমান কাজী ছোৱালী গাওঁখনত আছে কেইজনী।

মাকৰী :—গুণ থাকিলে কি হ'ব মাকৰী বাই। আজি কালি গুণৰ
আদৰ নাই, কপৰহে আদৰ বেছি।

(এনেতে গোবী সোমাই আহে। গোবী ২) বছৰীয়া
গাভৰু। খুৰীয়া লাগি। পিঙ্গুনত চাদৰ মেখেলা)

গোবী :—বোটি! মই হলে কৈ দিছো। কাহানিবা কথা বেয়া হৈ
যাব।

মাকৰী :—ও আই! এইজনীৰ আক' হ'ল কি?

সাদৰী :—কি হৈছে অ' গোবী?

গোবী :—সেই মহাজনজালৰ কথা কৈছো। তাৰ সাহটো দেখিছো
দিনে দিনে বাঢ়িহে গৈছে। অসভ্য কৰাব।

মাকৰী :—জহনীত যোৱাতোৰে তোক কিবা বেয়া কথা কলেনেকি অ'?

গোবী :—বেয়া কথা নকৈ বামাৱনৰ কাহিনী ক'ব নেকি
সেইপাতে। তখীয়া হ'ব পাবো, সেইবুলি তাৰ হাতৰ
পুতলা হ'লৈ যাম কিয়? আশাৰঙো মান সন্মান আছে।

সাদৰী :—আচল কথাটো কি হৈছে নকৰ কিয় গোবী?

গোবী :—মহেন্দ্ৰ শৰ্ম্মাৰ ঘৰত টিউশ্যন কৰি ঘূৰি আহোতে সেই
লুংলুঙীয়া বাটটোতে মহাজনক লগ পালো। তাক দেখা
মাত্ৰকে খঙে মোৰ চুলিৰ আগ পাইছিল গৈ।

মাকৰী :—এৰাতো — পোৱাৰ কথাই।

গোবী :—মই যেতিয়া তাৰ মুখামুখি হলো, সি তেতিয়া যিহে
লেনিয়াই মাত লগালে—“গোবী তই কলৈ গৈছিল।”

সাদৰী :—তাৰ শিটহ?

গোবী :—টিউশ্যন কৰিবলৈ যোৱাৰ কথা কৈয়েই মই আহিব
খুজিছিলো। পিছে সেইপাতে বাস্তা এৰি নিদিয়েহে
নিদিয়ে।

মাকৰী :—হতটিৰি হোৱা তাক গত এটা মাৰি খালত পেলাই
দিব নোৱাৰিলি?

গোবী :—বৰ বেছি আগবঢ়া হলে তাকেই কৰিলোহেঁতেন। এনেতে
দেখিলো আনিটোৰ সিমূৰে বীৰেন ককাইদেউ। বীৰেন ককাই
দেউক নেখিয়েই সি সাউত কৰে পাৰ হৈ গুছি গ'ল। পিছে
যাওতে ক'ব ফুচাই কোৱাদি কৈ গ'ল — “গোবী, তোক
দেখিলে মোৰ নিজকে ঢেকা ডেকা লাগে অ'।”

মাকৰী :—আই দেখি! ভেটত তিতালাও গজক তাৰ। হেৰ বুঢ়া
হ'ল। ল'ৰালৈ ছোৱালী আনিলে। জহনীকৈ ছোৱালী
যিয়া দিলে। তথাপি তাৰ সেই লুতুৰা স্বভাৱটো নগ'ল
এবা বাৰনো ক'ত? কথাত কয় নহয় —

“চোৰে নেৰে চোৰ পৰকিতি,
কুকুৰে নেৰে ছাই
এই দুই পৰকিতি
মৰিলে লগত যায়।”

গোবী :—মই হলে আজিৰ পৰা টিউশ্যন চিউশ্যন কৰিবলৈ যাব
নোৱাৰোঁ কৈ দিছো।

(খঙেৰে ভিতৰলৈ যায়)

সাদৰী :—মোৰ হলে বৰ ভয় লাগিছে মাকৰী বাই।

মাকৰী :—হেৰ, ভয় কিহৰ? মনে মনে থাকিলে ইহত একাঠি
চৰিবহে। মহাজনক লগ পালে ভালকৈ এযাৰ শুনাই
দিবি বুজিছ?

সাদৰী :— কিন্তু মাকৰী বাই। গোটেই গাওখনৰ মাহুহ বিলাকে দেখোন মহাজনক ভয় কৰি চলে।

মাকৰী :— কবিবই। কিয়নো গোটেই গাঁৱৰ দুখীয়া মাহুহ সোপাৰ মাটি বাৰী সোপা বন্ধকীত লৈ সি গজ-গজীয়া হৈ আছে। তাৰোপৰি তাৰ ল'ৰা কেইটা হ'ল গুৰু গোঁমাই নমনা একোটা অশুৰ।

(পাপৰি সোমাই আহে)

পাপৰি :— বোটি, গাখীৰ ক'ত থলা?

সাদৰী :— কিয়, জুহালৰ আৰত থকা শিকিয়াটোত নাই জানো?

পাপৰি :— তাত নাই দেখোন।

সাদৰী :— তেনেহলে পানী চাংখনৰ সোফালে থকা খুটাটোত আৰি থোৱা টেকেলিটোৰ মুখত চাংগৈচোন—তাতৈ পাবি।

পাপৰি :— বাক।

(তামোলৰ বটা আৰু খুন্দনা মাৰিবে নৈতে খুন্দনাটো লৈ পাপৰি ভিতৰলৈ যায়)

মাকৰী :— বসন্তলৈ ঘোৱাটোৱে সিদিনা নৈ ঘাটৰ পৰা পানী আনিবলৈ যাওতে আমাৰ সৰু পোনাৰ বৈনীয়েক লাহ-বীক অকলশৰে পাই ছোকাইছিল হেনো। পিচে তাইতো সহি থকা বিধৰ তিবোতা নহয়। হাতৰ কলহতাকে হেনো তাৰ মুখলৈ মাৰি পঠিয়াইছিল। ভাগ্যে ঘেনিবা কলহটো তাৰ গাত নালাগিল।

সাদৰী :— তাৰ প্ৰতাপত দেখিছো গাঁৱৰ জীয়াৰী বোৱাৰী ওলাব সোমাব নোৱাৰা হ'ল।

মাকৰী :— হেৰ দুষ্টৰ একাল বুজিছ। তাৰ অভপালিবোৰ নেদেখা জনে চাইহে আছে তেওঁ। কাহানিবা দেখিবি নৰকী জীৱ সবকি যাবগৈ।

(গৌৰী সোমাই আহে)

গৌৰী :— জেঠাই। আপোনাক ভিতৰলৈ মাতিছে।

মাকৰী :— ভিতৰলৈ? ভিতৰলৈ আক' কেলেই?

গৌৰী :— চাহ দিছে।

মাকৰী :— সেইয়া! মই একো নাখাও বুলি নকৈছিলো। বাক, মাতিছ যেতিয়া সাদৰক নেওচা দিব নেপায়।

(মাকৰী ভিতৰলৈ যায়)

গৌৰী :— বোটি, এটা কথা হ'ল নহয়।

সাদৰী :— কি কথা গৌৰী?

গৌৰী :— মইনো এনেকৈ ঘৰত কিমান বহি থাকিম?

সাদৰী :— আকনো কি কৰিবি?

গৌৰী :— ভাবিছো, চাকৰি কৰিম।

সাদৰী :— চাকৰী?

গৌৰী :— চোৱা বোটি, তোমালোকে মোক ইমান কষ্ট কৰি বি, এ, পাচ কৰালা। প্ৰতিদানত মই যদি তোমালোকৰ কাৰণে একো এটা কৰিব নোৱাৰো কেনেকৈ হ'ব।

সাদৰী :— কিন্তু আজিকালি জানো চাকৰি পোৱাটো সহজ কথা।

গৌৰী :— একেবাৰে টান। তথাপি চেষ্টা কৰি চোৱা ভাল। প্ৰথমে নিয়োগ বিনিময় কেন্দ্ৰত নামটো ভৰ্তি কৰি ল'ব লাগিব। গতিকে কালিলৈ মই টাউনলৈ যাম।

সাদৰী :— তই জানো অকলে এইবিলাক কাম কৰিব পাৰিবি?

গৌৰী :— পাৰিম। অৱশ্যে বসন্ত ককাইদেৱে কৈছে তেওঁ হেনো মোৰ লগত যাব।

সাদৰী :— হয় নেকি? বসন্ত গ'লে অৱশ্যে গাত লাগি কাম কৰি দিব পাৰিব।

গৌৰী :— বসন্ত ককাইদেৱে আক' কৈছে তেওঁ হেনো মোৰ কাৰণে এটা চাকৰিৰ বাবে চেষ্টা কৰি আছে।

সাদৰী :— হয়, বসন্তৰ দৰে শান্ত-শিষ্ট, অমায়িক স্বভাবৰ ল'ৰা
এই অঞ্চলটোত নাই।

গৌৰী :— সঁচা বোটি। বসন্ত বৰ সববৰহী সেই বাবে তাক সক-
লোৱে ভাল পায়।

সাদৰী :— বাক গৌৰী। তোক এটা কথা সোধো।

গৌৰী :— কি কথা বোটি?

সাদৰী :— বসন্ত আমাৰ ঘৰলৈ আহে—তাত মই একো বেয়া নেদেখো
কিন্তু গাৱঁৰ মানুহ বিলাকে —।

গৌৰী :— মই জানো বোটি, গাৱঁৰ মানুহ বিলাকে এই কথাটো
সহজ ভাৱে ল'ব নোৱাৰে।

সাদৰী :— সি যদি তোক বিয়া কৰে —তেতিয়া হ'লে মোৰ ক'ব
লগা একো নাই। কিন্তু।

গৌৰী :— কিন্তু কি বোটি?

সাদৰী :— বসন্ত বামুণৰ ল'ৰা। যাদব মাষ্টৰৰ একমাত্ৰ সন্তান।
ঘৰখনৰ বাধা নেওটি সি জানো তোক বিয়া কৰিবলৈ
সাহস কৰিব?

গৌৰী :— বসন্ত নিজৰ সিদ্ধান্তত অচল-অটল বোটি। তেওঁ কৈছে-
মাক দেউতাকক হেনো সন্মত কৰাইহে এৰিব। কিন্তু তেওঁৰ
সমস্যা হৈছে পাপৰি বাইদেউক লৈহে।

সাদৰী :— কিয়?

গৌৰী :— কিয়নো মই বসন্তক কৈছিলো পাপৰি বাইদেউৰ কিবা
এটা ব্যৱস্থা নকৰাব পৰ্য্যন্ত মই বিয়াত নবহো।
(এনেতে ভিতৰৰ পৰা মাকৰী ওলাই আহে)

মাকৰী :— শুনিছেনে পাপৰি মাক। তোৰ ছোৱালীহঁতে আলহিক
গুদা মুখেৰে যাবলৈ নিদিয়ে নাখাওঁ বুলিলতো জ্বোৰ
কৰি খুৱাইহে এৰে।

(পাপৰি ওলাই আহে)

পাপৰী : জেঠাই। স্ত্ৰীখিনী তেনেহলে কাইলৈকে দিবিহি।

মাকৰী :— বাক বাক কাইলৈকে লৈ আহিম। তই খালি এপষে-
কৰ ভিতৰত গামোচা কিখন উলিয়াই দিব লাগিব বুজিছ!
(সাদৰীক) পিছে পাপৰিৰ মাক যাওঁৱেই —আক দে।
ভালেখিনি সময় বহিলো। সিকালে ঘৰত কামো বহুত
আছে। (হঠাৎ বাহিবলৈ চাই) চাচোন, চা পাপৰিৰ
মাক। সোঁ মটৰখন দেখোন তহঁতৰ ঘৰৰ ফালেই আহিছে।
(মটৰ চমাৰ শব্দ) আটোৱে বাহিবলৈ চায়)

সাদৰী :— ইহঁতৰ দাদায়েকে গাড়ী এখন লোৱাৰ কথা শুনিছিলো।
বোধকৰো তেৱেঁই আহিছেনেকি?

মাকৰী :— হয়নে? পদোশ্বৰনো আক' আজি কি মনত পৰিল।
আজিতো ভালে কিবহৰ সি ঘৰলৈ অহাই নাই।
(মটৰ ৰোৱাৰ শব্দ)

পাপৰি :— অ' খুড়ীদেউ আহিছে।

সাদৰী :— (লেটাই চেৰেকী দেখুৱাই) পাপৰি এইবোৰ নে। ভিতৰত
থৈ দৈগৈ।

(গৌৰী আগবাঢ়ি যায়। পাপৰি লেটাই চেৰেকী লৈ
ভিতৰলৈ যায়। অলপ সময়ৰ পিচতে মাধুৰী সোমাই
আহে। মাধুৰীৰ বয়স চল্লিশ। পিঙ্কনত বঙীন শাৰী। মুখত
পাতঙ্গীয়া প্ৰমাধন। হাতত এটা ভেনিট বেগ)

সাদৰী :— আহা মাধুৰী।

মাধুৰী :— আপোনালোকৰ গাৱঁৰ ৰাস্তাবোৰ কোন যুগত যে ভাল
হব কবই নোৱাৰো। ভাৰা গাড়ী হোৱা হলে নাহিলেই
হেঁতেন। নিজৰ গাড়ী বুজিহে আনিব পাৰিলো।

মাকৰী :— কিহে নগৰীয়ানী ? ক'ৰ পৰা ওলালাহি ।

মাধুৰী :— তোমাক — আই মিন আপোনাক ।

সাদৰী :— তুমি এওঁক পাহৰিলাই নেকি ? এওঁ মাকৰী বাই নহয় জানো ?

মাধুৰী :— অ' এতিয়া মনত পৰিছে ।

মাকৰী :— এবা, পাহৰিবাইতো । তোমালোক কল্যা ডাঙৰ মানুহ । থাকা ছিনং পাহৰত । আমি হেনো গাৰলীয়া ভৃত ।

মাধুৰী :— উম্ । ইমান গৰম লাগিছে ।
(পাপৰি ওলাই আহিছে ।)

পাপৰি :— অ' খুড়ীদেউ দেখোন ।

মাধুৰী :— এইয়াহে । ভালনে তোমাৰ ?

পাপৰি :— আছো আক । দনাইদেউৰ কেনে ? বহুত দিন এইফালে অহাই নাই ।

মাধুৰী :— তেওঁ খুউৰ ব্যস্ত । কেতিয়াবা ভাত খাবলৈকে আহিব নাপায় । প্ৰমোচন পোৱাৰ পৰা কামৰ দায়িত্বও বাঢ়িলতো ।

সাদৰী :— পাপৰি বাচোন, বিচনী এখন আন ।

পাপৰি :— অ' আনিছো ।

(পাপৰি ভিতৰলৈ যায় । জুৰিৰ হাতত বৰি গোৰী সোমায় আহে । জুৰিৰ বয়স ১৫ । পিছনত লংপেণ্ট আৰু চাৰ্ট । চুলি ব'ব কটা)

জুৰি :— (হাতত অনা এটা টোপোলা সাদৰীৰ ফালে আগবঢ়াই দি) আৰ্টি, এইয়া মিঠাই লওক ।

মাকৰী :— এইটি হবলা তোমাৰেই ল'ৰা ?

গোৰী :— (হাঁহি) ল'ৰা নহয় জেঠাই । এইজনী ছোৱালীহে ।

মাকৰী :— এ, হয়নেকি ? আইটি, কি নাম তোমাৰ ?

জুৰি :— জুৰি, জুৰি কাকতী ।

(পাপৰিয়ে এখন বিচনী আনি মাধুৰীৰ হাতত দিয়ে ।
সাদৰীয়ে মিঠাই টোপোলাটো পাপৰিৰ হাতত দিয়ে ।)

সাদৰী :— আহা মাধুৰী । ভিতৰলৈকে যাওঁ ।

মাধুৰী :— নাই নালাগে বুজিছে বাইদেউ । মই চোতালতে বহিম ।
বৰ গৰম লাগি আহিছে ।

সাদৰী :— বাচোন পাপৰি, মুঢ়া দুটাকে লৈ আহ ।
(পাপৰিৰ প্ৰস্থান)

মাকৰী :— মই যাওঁৱেই অ' ।

সাদৰী :— অ'— যোঁৱা ।

মাকৰী :— থাকিবাহে নগৰীয়ানী ।

মাধুৰী :— অ' ।

মাকৰী :— (গোৰী আৰু জুৰিক) আইহঁত-আহিছো ।

জু, গো :— ভাল বাক ।

(মাকৰীৰ প্ৰস্থান । পাপৰিয়ে মুঢ়া দুটা আনি মাধুৰী আৰু জুৰিক বহিবলৈ দিয়ে ।)

পাপৰি :— জুৰি তুমি দেখোন মোক মতাই নাই । চিনি পোৱা নাইনেকি ?

জুৰি :— পাইছো ।

পাপৰি :— মই আক' পাহৰিলা বুলিহে ভাবিছিলো ।

মাধুৰী :— পাহৰাতো একো আচৰিত নহয় । বৰদেউতাকৰ সন্মতত তাই তোমাক দেখা নহয় জানো ?

সাদৰী :— এবা, বাইভনীৰ চিনা চিনিৱেই নাইকিয়া হৈছেগৈ আক ।

গোৰী :— গাড়ীখন লোৱা কিমান দিন হ'ল খুড়ী ?

মাধুৰী :— হ'ল দুমাহ মান ।

সাদৰী :— মাধুৰী বহাচোন দেই । মই অকণমান ভিতৰৰ পৰা আহোঁ ।

মাধুৰী :— আমি পিচে বেছি দেবি নবহোঁ বাইদেউ । সোনফালেই যায় ।

পাপৰী :— কিয় খুড়ী, ইমান দিনৰ যুৰত আহিছে যেতিয়া —

মাধুৰী :— নহয় অ' মই এটা বিশেষ কথাৰ কাৰণেহে আহিব লগা হ'ল ।

গৌৰী :— কি কথা খুড়ী ?

মাধুৰী :— কম বাক লাহে লাহে ।

সাদৰী :— তুমি আজিয়েই হিন্দি উভতি যাবাৰে নেকি ?

মাধুৰী :— নাই নাযাওঁ । আজি চান্দমাৰীৰ আৰতি বাইদেউৰ ঘৰত থাকিম গৈ । আজি আক' বাইদেউৰ সকলৰী হোৱালী জোনালীৰ বাৰ্থ দে । মই নগলে বেয়া পাব ।

সাদৰী :— বাক বহাচোন দেই । পাপৰি আহচোন ।

(সাদৰী আৰু পাপৰি ভিতৰলৈ যায়)

গৌৰী :— জুৰি, তুমি এতিয়া কোন ক্লাচত ?

জুৰি :— নাইনত ।

গৌৰী :— কোন স্কুলত ?

জুৰি :— চেণ্ট মেৰীজ ।

গৌৰী :— খুড়ী, আপোনালোকৰ মাইনাৰ খবৰ কি ? সি চাগে বৰ এটা হ'ল ।

মাধুৰী :— সিয়ে ইমান বাঢ়িছে পায় । ওখই মোৰ সমানেই হ'ল । তাৰ গাটো ভাল নাছিল বাবে লগত নানিলো ।

গৌৰী :— হয় নেকি ? তাৰ স্কুলৰ নাম কি আছিল ? সি কিহত পঢ়িছে এতিয়া ?

মাধুৰী :— ক্লাছ চেভেনত । ইহঁত দুইটাকে ইংলিচ মিডিয়ামৰ স্কুলত দিছো ।

গৌৰী :— হয় নেকি ? তাৰ স্কুলৰ নাম কি আছিল ?

মাধুৰী :— দিগন্ত । বাক তোমাৰ খবৰ কোৱাচোন । কি কৰিছা এতিয়া তুমি ?

গৌৰী :— এনেয়ে আছোঁ ঘৰতে ।

মাধুৰী :— তুমি বি, এ পাচ কৰিলা নহয় হবলা ?

গৌৰী :— হয়, যোৱা বছৰতে কৰিলো ।

(পাপৰি সোমাই আহে । হুহাতে ছগিলাচ চৰ্বত)

পাপৰি :— খুড়ীদেউ, চৰ্বত খাওক । জুৰি, এইয়া তোমাৰ ।

(ছয়োকে চৰ্বত দিয়ে)

জুৰি :— পাপৰি বা । তোমালোকৰ বাৰীখন ইমান ডাঙৰ । কি আছেনো বাৰীত ?

পাপৰি :— যিহকে বিচাৰা । আম, কঠাল, লেতেকু, পনিফল, লিচু, মধুৰী আম, কল, তামোল-পান ইত্যাদি ।

জুৰি :— হয় ? বাৰীখন চাব পাৰিনেকি ?

পাপৰি :— কিয় নোৱাৰিবা । চৰা আগা ।

মাধুৰী :— এই জুৰি, তই যিহকে পাই তিহকে নাখাৰি পেটৰ অৰুখ হ'ব ।

জুৰি :— যোৱা, তুমি সদায় ভেনেকৈ কোৱা ।

(পাপৰি গিলাচ দুটালৈ ভিতৰলৈ যায় । লগে লগে জুৰি ।)

মাধুৰী :— বুজিছা গৌৰী, জুৰিয়ে গাওঁ খুব ভাল পায় । গাৰ'ৰ প্ৰাকৃতিক দূশাৰোৰ চাই তাই হেনো বৰ ভাল পায় ।

গৌৰী :— পোৱাটোৱেই স্বাভাৱিক । কিয়নো তাইৰ দেউতাকৰ জন্ম গাৰ'তেই । পিছে আপুনি গাওঁ বেয়া পাইনেকি ?

মাধুৰী :— মাজে মাজে গাৰ'লৈ আহোঁ বাবে গাওঁ মোৰ ভালেই লাগে । পিছে গাৰ'তে জীৱনতো শেষ কৰি দিয়াৰ কথা ভাবিবই নোৱাৰো ।

গৌৰী :— কিয় ?

মাধুৰী :— কিয়নো গাৱৰ মানুহবোৰ আনকালচাৰ্ড, আন এডু-কেটেড আৰু আন চিভিলাইজড্। গাৱঁত শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা নাই। ভাল বাস্তা এটা নাই, নাই কোনো যাতায়তৰ ব্যৱস্থা। তোমালোকযে কেনেকৈ গাৱঁত সোমাই আছা ভাবিলেই আচৰিত লাগে।

গৌৰী :— ময়ো আচৰিত হৈছো খুড়ী, গাওঁ সম্পৰ্কে আপোনাৰ মন্তব্যখিনি খুউব এটা সঁচা হৈছে বুলি মই নাভাবো। গাৱঁত পকী বাস্তা নাথাকিব পাৰে, নতুবা যাতায়তৰ ব্যৱস্থা নাথাকিব পাৰে, কিন্তু উচ্চ শিক্ষাৰ ব্যৱস্থাৰ বাহিৰে গাৱঁত সকলো আছে।

মাধুৰী :— কি আছে? কি আছেহে গাৱঁত?

গৌৰী :— কি নাই গাৱঁত? গাৱঁত আছে শঙ্কৰদেৱৰ সৃষ্টি সমাজ ব্যৱস্থা, অসমীয়া সংস্কৃতিৰ বাহক নামঘৰ, কুটিৰ শিল্পানুষ্ঠান, শস্যৰে ভৰা ধাননি পথাৰ আৰু কত কি! আনহাতে নগৰীয়া জীৱন হৈছে বাস্তৱিক। নগৰীয়া মানুহৰ মাজত আন্তৰিকতাৰ অভাৱ। গতিকে মই ভাবো—নগৰীয়া জীৱনতকৈ গাৱৰ জীৱন শ্ৰেষ্ঠ।

(সাদৰী সোমাই আহে)

সাদৰী :— মাধুৰী, আহাচোন অকণমান ভিতৰলৈ।

মাধুৰী :— নাই নালাগে বাইদেউ, মই একো নাখাওঁ।

সাদৰী :— বিশেষ একো দিবা নাইহে। আহাচোন।

মাধুৰী :— বাক গৈছো তেনে। গৌৰী তোমাৰ লগত কথা পাতিম দেই পিচত।

(সাদৰী আৰু মাধুৰী ভিতৰলৈ যায়। মুখত এটা মধুৰী আমলৈ জুৰি সোমাই আহে।)

জুৰি :— ই-মা-ন ভাল লাগিল তোমালোকৰ বাৰীখন চাই।

গৌৰী :— অ' জুৰি, তুমি হেনো গাওঁ বৰ ভাল পোৱা?

জুৰি :— সচ' গোৰীবা। মই গাওঁ বৰ ভাল পাওঁ।

গৌৰী :— কিন্তু তোমাৰ মায়ে দেখোন গাওঁ ভাল নাপায়।

জুৰি :— মাম্মী তেনেকুৱাই। আমি যিটো ভাল দেখিম মাম্মীয়ে বেয়া পায়। পাপা কিন্তু সদায় মোৰ ফণিয়া।

গৌৰী :— তুমি বেয়া নাপাবা জুৰি এটা কথা কওঁ। তুমি যে ক'লা পাপা মাম্মী এই শব্দবোৰ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ তোমাক বাক কোনে শিকালে?

জুৰি :— মাম্মীয়ে।

গৌৰী :— চোৱা জুৰি, তুমি অসমীয়া হোৱালী। মুখেৰে অসমীয়া বুলি কলেভো নহয়। আমি মাতে-কথাই, মাজে পোছাকে অসমীয়া হ'ব লাগিব বুজিছা। মহলে এদিন আমাৰ অস্তিত্বই ছেৰাই যাব।

জুৰি :— মোৰ গাত কি দোষ গোৰীবা। মাম্মীয়ে যেনেকৈ শিকাইছে মই তেনেকৈহে শিকিম।

গৌৰী :— এবা তোমাৰ গাত কি দোষ। তোমাৰ মায়েই ইয়াৰ বাবে দায়ী।

জুৰি :— গোৰী বা, মাম্মীয়ে কৈছে তোমাক হেনো এইবাৰ চিলঙলৈ লৈ যাব।

গৌৰী :—মোক? কিয়??

জুৰি :— কিয় তুমি আমাৰ খৰলৈ নাযাবাইনেকি?

গৌৰী :—নাই—মানে না'বাম বুলিভো ভবা নাই জুৰি যোৱাৰ কোনো সুবিধাহে পোৱা নাই।

জুৰি :— এইবাৰ কিন্তু যাবই লাগিব। তুমি জানো কেতিয়াবা চিলং দেখিছা?

গৌৰী :— নাই—নাই দেখা। কেনেকুৱা বাক চিন্থখন?

জুৰি — So beautiful—so fine । এপৰ গলে আঁক তোমাৰ
আহিলৈকে মন নাযাব জানা ? শাৰী শাৰী পাইন গছ, অকোৱা
পকোৱা আলিবাট সৰু সৰু নিমৰা আঁক কত কি ?
তুমি নেদেখিলে ইমাজিনে খবৰ নোৱাৰিবা ।

(পাপৰি সোমাই আহে)

পাপৰি:—গোবী 'ঘাচোন ড্ৰাইভাৰটোক চাহ খাবলৈ মাতি আন ।

(গোবী বাহিৰলৈ যায়) জুৰি, তুমিও যোৱাগোন দেই
ভিতৰলৈ । মই চাহ দি থৈ আহিছো ।

জুৰি :—পাপৰি বা । মই কি খাই ভাল পাওঁ জানা ?

পাপৰি:—নাজানো । কোৱাগোন ।

জুৰি :—তিলপিঠা, বিলাপিঠা, তিলৰ লাড়ু ।

পাপৰি — তোমাৰ তেতিয়াহলে ভাগ্য ভাল । আজি আনি তিলপিঠা
তৈয়াৰ কৰিছিলো ।

জুৰি :—হয় ? (গোবী সোমাই আহে)

গোবী —নাই, ড্ৰাইভাৰটো গাড়ীত নাই দেখোন ।

পাপৰি —সনো আঁক'ক'ত গ'ল ?

গোবী —জানো ।

পাপৰি:— তুমি যোৱা জুৰি । [জুৰিৰ অস্থান]

গোবী :— বুজিছ বাইদেউ, খুড়ীয়ে ছোৱালীজনীক বিলাতী মেম
বনাৰ খুজিছে ।

পাপৰি:— এৰা পাই । বোটিক যে কি আঁটি নে চাটি বুলি মাতিছে,
মোৰ শুনি হাঁহিছে উঠিছে ।

জুৰি :— তাইৰ গাততো দোষ নাই । বত দোষ নন্দ ঘোষ নাকজনী ।

আমাৰ গাঁৱৰ সমাজ সম্পৰ্কত অথনি ভেঁও খিটো লেকচাৰ
মাৰিলে মোৰ আগত, মোৰ শুনি গা জ্বলি গৈছিল ।

পাপৰি:— কি ক'লেনো ?

গোবী :— গাঁৱৰ মানুহবোৰ হেনো অশিক্ষিত, অভদ্র । তেওঁ হেনো
গাৱত থকা কথাতো ভাবিবই নোৱাৰে ।

পাপৰি:—টাউনীয়া ধনী মানুহৰ জীয়ৰীতো । ওফাইদাং নবা
কথা কবই । তই পিছে খুড়ীক একো নকৰি পাৱ ।
এদিনলৈ আহিছে বেয়া পাৰ ।

গোবী :—পাওক বেয়া, ক'ব লগীয়াখিনি মই কমেই ।

[মাধুৰী সোমাই আহে]

মাধুৰী :—পাপৰি তোমাৰ বাইদেৱে মাতিছেহে ।

পাপৰি :—হয়নেকি ? গৈছো । (পাপৰি ভিতৰলৈ যায়)

মাধুৰী :—গোবী, তোমাৰ এটা ভাল খবৰ আছে ।

গোবী :— ভাল খবৰ ?

মাধুৰী :—আচলতে সেই খবৰটোৰ বাবেই মই তোমালোকৰ ঘৰলৈ
আহিছিলো ।

গোবী :—কওকচোন খুড়ীদেউ । কেনে ভাল খবৰ আনিছে আপুনি ।

মাধুৰী :—ভাবিচো তোমাক চিলং পাহাৰলৈ লৈ যাম ।

গোবী :—এইটোৱেই নেকি আপোনাৰ ভাল খবৰ ?

মাধুৰী :—কিন্তু এদিন দুদিনৰ বাবে নহয় গোবী চিৰদিনৰ বাবে ।

গোবী :—মানে ?

মাধুৰী :—মানে মই চিলংত তোমাৰ বাবে এটা দৰা বন্দবস্ত
কৰিছো ।

গোবী :—দৰা ? মোৰ বাবে ??

মাধুৰী :—অ' তোমাৰ বাবে । মই বাইদেউক কৈছে । কথাটো ।

[স্তেনিটি বেগম পৰা এখন কটো উলিয়াই] এইখন চোৱা ।

মই ল'ৰাজনৰ কটো এখনো লৈ আহিছো ।

গোবী:—(কটো চাই) ওঁ । বেচ সুদৰ্শন ভেকা ।

মাধুৰী :—মই আগতেই জানিছিলো গোবী । তুমি অপচন্দ কৰিব
নোৱাৰা ।

গৌৰী :— কিন্তু খুড়ী চেহেৰা চায়েই এজন মানুহৰ চৰিত্ৰ অধ্যয়ন কৰিব নোৱাৰি।

মাধুৰী :— ভুল বুজিবা গৌৰী। নয়ন সাংঘাটিক ভাল চৰিত্ৰৰ ল'ৰা।

গৌৰী :— অ'— নামটো হবলা —

মাধুৰী :— নয়ন, নয়ন বঞ্জন চৌধুৰী।

গৌৰী :— বেচ ধুনীয়া নাম।

মাধুৰী :— চাকৰি কি কৰে জানা? চাপ্লাই ইন্সপেক্টৰ।

গৌৰী :— হয় নেকি? বেচ মজাৰ চাকৰি।

মাধুৰী :— বুজিছা গৌৰী, তুমি কিন্তু বেচ সুখত থাকিব পাৰিবা। নাই কি নয়নৰ? কিয়োট গাড়ী, স্কুটাৰ, দুই লাখ টকাৰ বেঞ্চ বেলেজ, সুন্দৰ ঘৰ ছুৱাব আৰু ক'ত কি?

গৌৰী :— আপুনি কিন্তু সাংঘাটিক লোভ লগাই নিলে দেই খুড়ীদেউ।

মাধুৰী :— মই জানো নহয় তুমি ফচিৰাই। আৰু কি জানা নয়ন বৰ খাটিবৰ মানুহ। বাহিৰা হাতো যথেষ্ট।

গৌৰী :— হয় নেকি? বাহিৰা হাতো আছে? তেনেহলে নয়নৰ টকাই টকা। বেচ সুখী মানুহ।

মাধুৰী :— অকল সুখীয়েই নহয় — লাকি ও।

গৌৰী :— মই কিন্তু আনলাকি খুড়ী।

মাধুৰী :— আনলাকি? কিন্তু কিয় গৌৰী?

গৌৰী :— কাৰণ ইমান এজন ভাগ্যবান পুৰুষক পাই মই হাততে হেৰুৱাম।

মাধুৰী :— কিয়?

গৌৰী :— কিয়নো মোৰ তিনিটা অসুবিধা আছে।

মাধুৰী :— যেনে —

গৌৰী :— প্রথম, মই নয়ন চৌধুৰীৰ বাবে একেবাৰে অযোগ্য।

মাধুৰী :— তুমি কিয় নিজকে তেনে বুলি ভাবিছা?

গৌৰী :— আপুনিৱেইতো অথনি কৈছিল — গাৰ'ৰ মানুহবোৰ আন-কালচাৰ্ড, আনচিভিলাইজড্ বুলি। অভদ্র সমাজৰ এজনী ছোৱালী হৈ মই আপোনালোকৰ তথাকথিত ভদ্র সমাজখনত কেনেকৈ মিলিম খুড়ী?

মাধুৰী :— তুমি ভুল বুজিছা গৌৰী। গাৰ'ৰ সমাজৰ বিষয়ে ই'ন জেনেবেল মই কথাষাৰ কৈছিলো। কিন্তু তোমাৰ দৰে এজনী শিক্ষিতা, ৰূপহী গাভৰু অভদ্র হ'বা কিয়? তুমি কেতিয়াও তেনেকৈ নাভাবিবা গৌৰী। তোমাক পালে নয়ন বৰ সুখী হ'ব। নয়নৰ মনৰ কথা কি জানা? নয়নে নগৰীয়া ছোৱালী বিয়া নকৰায়। কিয়নো তেওঁ জানে — পছম ফুল বোকাঁতহে ফুলে।

গৌৰী :— কিন্তু যি মানুহে বোকাঁত নামিবলৈ ভয় কৰে সেই মানুহৰ হাতত বোকাৰ পছমে শোভা নাপায়। শুনক খুড়ী মোৰ দ্বিতীয় অসুবিধাতো হ'ল, নয়ন লাখ পতি।

মাধুৰী :— লাখ পতি হোৱাতো নয়নৰ অপৰাধ হ'ল নেকি?

গৌৰী :— লাখ পতি হোৱাতো নয়নৰ অপৰাধ নহয় খুড়ী। কিন্তু অপৰাধ তেতিয়া হয়, যেতিয়া ধন উপাৰ্জন কৰিবলৈ অসৎ উপায় অৱলম্বন কৰা হয়।

মাধুৰী :— হেৰা, আজি-কালি ধৰ্ম-যুষ্টিৰ কোনো নাই বুজিছা।

গৌৰী :— আছে খুড়ী। কিন্তু ক'লা বজাৰীৰ নিলজ্জ আক্ৰমণত ধৰ্ম যুষ্টিৰৰ দেহা আজি ক্ষত বিক্ষত।

মাধুৰী :— তুমি বৰ প্ৰাচীন হৈ আছা গৌৰী। এইটো আদৰ্শ চোবোৱাৰ যুগ নহয়। এইটো বাই এনি মিনচ্ আজ্ঞা প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ যুগ।

ক্ষমতা প্রয়োগৰ দ্বাৰা নিজকে শক্তিশালী কৰাৰ যুগ।

গৌৰী :— কিন্তু এনে এটা যুগৰ সৃষ্টি কৰিলে কোনে? আপোনালোকে। আপোনালোকেই ইয়াৰ বাবে দায়ী। সমগ্র দেশতে দুৰ্নীতিৰ বীজ সিচি দি সৰ্বসাধাৰণ মানুহক পঙ্গু কৰাৰ কৌশল আপোনালোকেই উদ্ভাৱন কৰিছে।

মাধুৰী :— তুমি দেখিছো সুন্দৰ Debat কৰিব জানাহে। কোনোবা বাওপন্থী দলত সোমোলা নেকি?

গৌৰী :— ক্ষমা কৰিব খুড়ী। মই কোনো ৰাজনৈতিক দলৰ সদস্য নহও। মই মাথোন নতুন পুৰুষৰ এজনী সামান্য প্ৰতিনিধি হে।

মাধুৰী :— অ' নতুন পুৰুষ! চাকৰী বাকৰী এটা যোগাৰ নোহোৱা পৰ্য্যন্ত সকলো নতুন পুৰুষেই এনেকুৱা গৰম গৰম লেকচাৰ মাৰে। পিচে চাকৰি পোৱাৰ পিচত সব ঠিক হৈ যায়।

গৌৰী :— আপোনাৰ ধাৰণা একেবাৰে অযুক্তিকৰ। যেনেকৈ সকলো মানুহেই হত্যাকাৰী, দাৰ্শনিক, শিল্পী, সাহিত্যিক অথবা বৈজ্ঞানিক হ'ব নোৱাৰে তেনেকৈ সকলো মানুহেই দুৰ্নীতি পৰায়ণ হব নোৱাৰে খুড়ী।

মাধুৰী :— ওঁ বুজিলো বাক। পিছে তোমাৰ তৃতীয় আৰু শেষ অনুবিধাতো কি জানিব পাৰোনে?

গৌৰী :— নিশ্চয়। মোৰ তৃতীয় অনুবিধাতো হৈছে পাপৰি বাইদেউ।
(পাপৰি সোমাই আহি থমকি বয়)

আপোনালোকে আগতে পাপৰি বাইদেউৰ কথা চিন্তা কৰক। তাৰ পিচত মোৰ।

মাধুৰী :— পাপৰিৰ কাৰণে সময় নষ্ট কৰাৰ কোনো প্ৰয়োজন নাই গৌৰী। পাপৰিক কোনে বিয়া কৰিব? যিহে কুৎচিত চেহেৰা। দেখিলেই (Music effect)

(হঠাতে পাপৰিক দেখি বৈ যায়)

পাপৰি :— ভয় লাগি যায় নহয় খুড়ী?

মাধুৰী :— নহয় নহয় পাপৰি। মই মানে কব খুজিছিলো—

গৌৰী :— খুৰীদেউ বাইদেউৰ মনত আঘাত দিবলৈ আপোনাৰ বেয়া নালাগিল?

পাপৰি :— নহয় গৌৰী। খুড়ীদেৱে ঠিকেই কৈছে। মই সচাকৈয়ে বৰ কুৎচিত,—কুৰুপা। মইয়ে ঘৰৰ বোজা। তোৰ বাটৰ প্ৰতিবন্ধক। মোৰ বাবে তই বাট চাব নেলাগে গৌৰী এই বিয়াত তই সন্মতি দে।

গৌৰী :— বাইদেউ —।

পাপৰি :— মই চিৰদিন এইখন ঘৰতে থাকিম গৌৰী। মোৰ কাৰণে কোনেও ভাবিব নালাগে গৌৰী — কেনেও ভাবিব নালাগে।
(ভিতৰলৈ সোমাই যায়। অলপ সময়ৰ পিচতে সাদৰী সোমাই আহে)

সাদৰী :— কি হৈছে অ' গৌৰী? পাপৰিয়ে কান্দিছে কিয়?

মাধুৰী :— পাপৰিয়ে কান্দিছে?

গৌৰী :— মানুহৰ মৰ্মস্থলত যেতিয়া কোনোবাই আঘাত হানে, তেতিয়া চকুপানী ওলাবই বোটি।

সাদৰী :— বুজিছো নহয়। তাৰমানে তই তাইৰ লগত কাজিয়া আৰম্ভ কৰিছ।

গৌৰী :— মই কাজিয়া আৰম্ভ কৰা নাই বোটি। কাজিয়াৰ সৃষ্টি হৈছে। আৰু এই কাজিয়াৰ সৃষ্টি কৰিছে আমাৰ পৰম হিতাকাঙ্ক্ষী খুড়ীদেৱে।

মাধুৰী :— গৌৰী, কি বাজে কথা কৈছা এইবোৰ। মই কাজিয়াৰ সৃষ্টি কৰিলো কেতিয়া?

সাদৰী :— আহ্ খং কৰিছা কিয় মাধুৰী। আচল কথাতো কি হৈছে কোৱাচোন।

মাধুৰী :— মই ইয়াত কাজিয়া কৰিবলৈ অহা নাছিলো বাইদেউ।
মই আহিছিলো এটা ভাল উদ্দেশ্য লৈ! গোৰীক মই
অপনি আপোনাক কোৱা ল'ৰাজনৰ কথা কোৱাত
তাই সহাৰি জনাওক চাৰি মোক অপ্ৰস্তুতহে কৰিলে।

সাদৰী :— কিন্তু পাপৰিয়ে কান্দিছে কিয়?

মাধুৰী :— পাপৰিকতো মই একো গালি পৰা নাই। মই মাত্ৰ
কৈছিলো তাই যিহেতু দেখনিয়াৰ নহয়, সেইবাবে বিয়া
ৰাক নহবও পাৰে। গতিকে তাইৰ বাবে গোৰী বৈ থকাৰ
কোনো প্ৰয়োজন নাই। বচ সিমানহে।

গোৰী :— খুড়ীদেউ, আপুনি—

সাদৰী :— ভই মনে মনে থাক। খুড়ীয়েৰে ঠিক কথাকে কৈছে।
তাইৰ বিয়া ন'হল বুলি তোৰো, বিয়া নহব নেকি? এওঁ
তোৰ বাবে বিজন ল'ৰা বন্দোবস্ত কৰিছে তেনে এজন
ল'ৰা পোৱাতো ভাগ্যৰ কথা।

গোৰী :— মোৰ ভাগ্য মই নিজেই গঢ়িম বোটি। আনৰ ভাগ্যৰে
মই ভাগ্যৱতী হ'ব নিবিচাৰো। দ্বিতীয়তে তোমালোকে
মোৰ বাবে ইমান ব্যস্ত হৈ পৰিছা কিয় বোটি।
আগতে বাইদেউৰ কথা ভাবা। তাই কি এনেকৈয়ে
জীৱনটো শেষ কৰিব নেকি?

সাদৰী :— পাপৰিৰ কথা চিন্তা নাই কৰা বুলি ভাবিছ নেকি
তই। কি কৰিম। ভগৱানে হয়তো তাইক এনেদৰে থকা
টোকে বিচাৰিছে।

গোৰী :— ভগৱানে নিবিচাৰিলেও তোমালোকে বিচাৰিছা বোটি।
পাপৰি বাইদেউহঁতৰ দৰে ছুৰ্ভাগীয়া ছোৱালী বিলাকৰ
ভবিষ্যতক অনিশ্চয়তাৰ গহবৰলৈ ঠেলি দিয়াৰ প্ৰয়াসৰ
বাহিৰে তোমালোকেতো আন একো কৰিব পৰা নাই।

মাধুৰী : (হাত ঘড়ী চাই) বাইদেউ মোৰ যাবৰ সময় হলেই।
টাউনত কামো আছে। পিছে যোৱাৰ আগতে কথাটোৰ

কিবা এটা হেস্ত-নেস্ত হোৱা হলে ভাল আছিল।

সাদৰী :— মোৰ ফালৰ পৰা কথাটো খাটিঙেই কৰিলো।

তুমি নয়নক কৰা এই বিয়া হ'ব।

গোৰী :— খুড়ীদেউ নয়নক আপুনি কৰ এই বিয়া নহব।

সাদৰী :— (কঢ় ভাবে) মই কৈছো— এই বিয়া হবই লাগিব।

গোৰী :— অসম্ভৱ বোটি। ই একেবাবে অসম্ভৱ।

সাদৰী :— গোৰী।

গোৰী :— বোটি। মই বজাৰৰ পুতলা নহওঁ যে তোমালোকে যাকে
তাকে বেচি দিব পাৰিবা। বিয়া মোৰ হব। মোৰ
নিজৰ ভবিষ্যত সম্পৰ্কে ভাবিবলৈ মোৰ সম্পূৰ্ণ স্বাধীনতা
আছে।

সাদৰী :— বুজিছো গোৰী। তোৰ আপত্তিৰ কাৰণ মই বুজিছো।
কিন্তু মনত বাখিৰি নয়নৰ তুলনাত তোৰ বসন্ত জোৰৰ
আগত বন্তিৰ দৰে মাথোন।

মাধুৰী :— অ' আচল কথা এতিয়াহে বুজিছো। ছোৱালীয়ে কাৰো-
বাৰ লগত তলে তলে—

গোৰী :— খুড়ীদেউ। ধুমকেতুৰ দৰে আমাৰ ঘৰলৈ আহি আমাৰ
ঘৰুৱা শান্তি ভঙ্গ কৰিবলৈ আপোনাৰ কোনো অধিকাৰ নাই।

সাদৰী :— গোৰী!

গোৰী :— সকলোৰে জানে, মই বসন্তক ভাল পাওঁ। এই ভালপোৱাত
কলুষতা নাই। আছে পবিত্ৰতা। হব পাৰে বসন্ত
দৰিদ্ৰ, ভেনচাৰ ফুলৰ শিক্ষক। নিজৰ বিবেকক বিক্ৰী
কৰি অসদ উপায়েৰে লাখপতি হোৱা নয়নতকৈ বসন্ত
বহুত ওপৰত।

মাধুৰী :— এ বছৰ দেখিছো হে তোমাৰ নিচিনা প্ৰগতিশীল লেক্চাৰ মৰা নতুন পুৰুষ। তোমালোকৰ কাৰণে ভাল কিং এটা চিন্তা কৰি মই কি মুখামী কৰিছো এতিয়াহে বুজিছো।

গৌৰী :— কোনেনো কৈছিল আপোনাক চিন্তা কৰি মৰিবলৈ।

সাদৰী :— গৌৰী।

গৌৰী :— আজি দহ বছৰে আপুনি আমাৰ ঘৰলৈ অহাৰ প্ৰয়োজন বোধ কৰা নাছিল। আপোনাৰ মোৰ প্ৰতি হঠাতে আজি ইমান পুতৌ জন্মিল কিয় ?

মাধুৰী :— খুড়ী হিচাবে এইয়া মোৰ কৰ্ত্তব্য পালন কৰিছিলো।

গৌৰী :— কিন্তু এনেকুৱা বছৰ কৰ্ত্তব্য পালনৰ সুযোগ আহিছিল, যেতিয়া আপোনালোকে নীৰৱ দৰ্শকৰ ভূমিকা লৈছিল।

মাধুৰী :— বাইদেউ মই যাওঁ। মোৰ কথাৰ মূল্য যেতিয়া আপোনালোকে নিদিলে মোৰ বোৱাৰ সকাহ নাই। (ইফালে সফালে চাই) জুৰি - জুৰি (জুৰি ওলাই আহে)। লংপেণ্ট চাৰ্টৰ ঠাইত চাদৰ মেখেলা পৰিধান কৰি) তই তই আক' এইবোৰ কিয় পিন্ধিছ ? কোনে পিন্ধালে।

জুৰি :— পাপৰি বায়ে। তেওঁ নিজ হাতে বোৱা কাপোৰ। মোক Present দিছে।

মাধুৰী :— (জুৰিৰ কাণত ধৰি) আক কাম নাই তোৰ। খোল-খোল এই সব।

জুৰি :— (কন্দনা মূৰা হৈ) মই নোখোলো-মই নোখোলো।

মাধুৰী :— কি কৰিলি-তোৰ পেণ্ট চাৰ্ট কি কৰিলি ?

(পাপৰি ওলাই আহে। হাতত পেণ্ট চাৰ্টৰ টোপোলা)

পাপৰি :— লোৱা জুৰি, তোমাৰ চাৰ্ট পেণ্ট।

মাধুৰী :— (জুৰিক) ব'ল ব'ল এতিয়া।

সাদৰী :— মাধুৰী তুমি আমাৰ ওপৰত খং কৰি যাবলৈ ওলাইছা ?

মাধুৰী :— আনন্দ কৰাৰ পৰিবেশটো আপোনাৰ ঘৰত নাই। ইয়াত এক মুহূৰ্ত্তও থকাটো কোনো ভদ্রলোকৰ বাবে সম্ভৱপৰ নহয়। আপোনাৰ ছোৱালী ঘৰতে বুঢ়ী হৈ থাকক। মোৰ ভাত কি ? জুৰি, আহ। (প্ৰস্থান)

গৌৰী :— (হাতত থকা ফটোখন মাধুৰীৰ ফালে আগবঢ়াই দি) এই ফটোখন লৈ যাওক। আপোনাৰ কামত আহিব। (মাধুৰীয়ে খঙেৰে গৌৰীৰ ফালে চাই থাপমাৰি ফটোখন লৈ জুৰিৰ হাত ধৰি ওলাই যায়।)

সাদৰী :— গৌৰী, তই কিয় এনে কৰিলি। তোৰ বাবেই আজি খুড়ীয়েৰে খং কৰি গুছি গ'ল।

পাপৰি :— যাবলৈ দিয়া বোটি। তেওঁকতো আমি মাতি অনা নাছিলো। (মটৰ যোৱাৰ শব্দ)

গৌৰী :— তুমি বৰ আজলা বোটি। খুড়ীৰ দৰে এজনী ছলাহী তিৰোতাৰ কথাত তুমি কিয় ভোল গৈছা।

সাদৰী :— কিন্তু সচাঁকৈয়ে যদি সেই ল'ৰা জনে তোক বিয়া কৰাব খুজিছে তেনেহলে আমি আজি এটা সুবিধা হাততে পাই হেৰুৱালো।

পাপৰি :— নহয় বোটি। সেই বিলাক লাখপতি ধনীমানুহৰ সৈতে আমাৰ দৰে ছখীয়া পৰিয়াল এটাই সম্বন্ধ কৰিবলৈ যোৱাটো একেবাৰে অবিবেচকৰ কামহে হ'লহেঁতেন।

গৌৰী :— বাইদেৱে ঠিকেই কৈছে বোটি। সিহঁত ওপৰ মহলৰ মানুহ। কোনো ক্ষেত্ৰতেই আমাৰ লগত সিহঁতৰ মিল নাই। তাৰোপৰি তেওঁ আমাৰ গাৱঁৰ সমাজখনক নিন্দা কৰিছিল। আত্মসন্মান বোধ থকা কোনো মানুহেই এনে কথা সহ কৰিব নোৱাৰে।

সাদবীঃ— তোৰ বেতিয়া নিজৰে ইচ্ছা নাই মই জোৰ কৰি একো লাভ নাই গোবী। কিন্তু খৰিভাডীৰ জিয়েকবোৰ খাজকুমাৰৰ লগত বিয়া হোৱাৰ বহুতো উদাহৰণ আছে। সেই লৰা জনৰ লগত বিয়া হোৱা হলে তই বেচ সুখত থাকিব পাৰিলহেঁতেন।

পাপৰিঃ— দেহাৰ সুখতকৈ মনৰ সুখহে আচল কথা বোটি। খৰিভাডীৰ জিয়েক বজাঘৰলৈ গৈ কেনে মানসিক অশান্তিত ভুগিছিল তাৰ খবৰ জানো কোনোবাই বাখছিল বোটি।

গোবীঃ— যিখন সমাজত গুণৰ আদৰ নাই কেৱল কপৰহে আদৰ, য'ত ধন দৌলতৰ প্ৰশংসা মানৱতাৰ উৰ্দ্ধত, য'ত নানা ঠগ-প্ৰৱৰ্ত্তনাৰে কৃষক, মজদুৰ, হালোৱা হজুৱাৰ মুখৰ ভাত কাটি আনি নিজৰ ভড়াল টনকিয়াল কৰাৰ চাতুৰী চলি আহিছে তেনে সমাজ তথা ব্যক্তিৰ লগত মই কোনোমতে মিলিব নোৱাৰিম বোটি।

সাদবীঃ— গোবী !

পাপৰিঃ— ছখীয়া বাবেই তুমি কিয় আনৰ পুতৌৰ পাত্ৰ হবলৈ যাবা বোটি। আমি খাটি খোৱা মানুহ। দুহাতে শ্ৰম কৰি কপালৰ ঘাম মাটিত পেলাই আমি আমাৰ জীৱিকাৰ পথ মোকোলাও। গতিকে আমি সম্বন্ধ স্থাপন কৰিব লাগিব তেনে মানুহৰ লগতহে।

সাদবীঃ— কিন্তু পাপৰি —

গোবীঃ— তুমি যদি সচাই মোক বিয়া দিব খুজিছা তেন্তে ছখীয়া পৰিয়ালৰ এজন ডেকা বিচাৰা বোটি। যি জনে পাপৰি বাইদেৱে ক'বৰ দৰে কপালৰ ঘাম মাটিত পেলাই শ্ৰমৰ বিনিময়ত ভাতমুঠিৰ ব্যৱস্থা কৰিব পাৰে, যাব ধন দৌলতৰ প্ৰতি কোনো মোহ নাই, যি খাটি খোৱা

মানুহক ভাল পায়, তেনে এজন পুৰুষ বিচাৰা।

সাদবীঃ—গোবী, গোবী - তই ঠিকেই কৈছ গোবী। আচল সোণ নিচিনি মট পিতলকে সোণ বুলিছিলো। দূৰণীৰ পৰ্বত নিলগৰ পৰাহে গুৱনি দেখি। বসন্তৰ দৰে আদৰ্শবান এজন ডেকা হাতত থাকোতে মই মিচায়ে দূৰলৈ হাত মেলিছিলো। তোৰ বিয়া বসন্তৰ লগত হ'ব গোবী।

পাপৰিঃ— খুউব ভাল হ'ব বোটি। আজি যদি বসন্ত আহে তেওঁক বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ আগবঢ়াব।

সাদবীঃ— কিন্তু পাপৰি, মোৰ দুখ থাকি গ'ল। মই তোৰ কাৰণে একো কৰিব নোৱাৰিলো।

(কৰুণ সুৰ বাজি উঠে)

পাপৰিঃ—তুমি মোৰ কাৰণে চিন্তা নকৰিবা বোটি। মোৰ দৰে আগঢ়ী ছোৱালী এজনী কোনে বিয়া কৰাব। ভগবানে মোক যিখিনি গুণ দিছে তাৰ জৰিয়তেই মই দুবেলা দুমুঠি খাম বোটি।

সাদবীঃ—পাপৰি !

পাপৰিঃ—এই পৃথিৱীত কেৱল ময়েই দুৰ্ভাগীয়া হৈ জন্ম লোৱা নাই বোটি। মোৰ দৰে হাজাৰ হাজাৰ দুৰ্ভাগীয়া ছোৱালী আছে যাৰ কোনো ভৱিষ্যত নাই, নাই কোনো জীৱনৰ নিৰাপত্তা।

সাদবীঃ পাপৰি !

পাপৰিঃ—গোবী সুখী হওক, — তাতেই মোৰ আনন্দ বোটি তাতেই মোৰ আনন্দ।

গোবীঃ— বাইদেউ।

পাপৰিঃ—গোবী।

গোবীঃ— বাইদেউ।

পাপৰিঃ—গোবী।

(ছয়ো ছয়োকো সাৱটি ধৰি উচুপি উঠে। সাদবীয়ে চাদৰৰ আচলেৰে চকুপানী মচে)

০ ০ ০

(আঁৰ কাপোৰ)